

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

99.9 He 59 h Ellen Branth. Anetavle for Hans Zacharias Helweg

Ellen Branth

Anetavle for

Hans Zacharias Helweg

Districtskirurg i Odense, Dr. Med.

1785-1864

GREENS FORLAG

Anetavle for

Hans Zacharias Helweg

Districtskirurg i Odense, Dr.med

1785-1864

Ellen Branth

Anetavle for

Hans Zacharias Helweg

Districtskirurg i Odense, Dr.med

1785-1864

GREENS FORLAG

Anetavle for

Hans Zacharias Helweg

Districtskirurg i Odense, Dr.med

1785-1864

© 2007 Ellen Branth

- med venlig hjælp fra Erik Helweg-Larsen,
tip-tip-oldebarn af Hans Zacharias Helweg

Bogen er sat med Times New Roman

ISBN: 87-87831-71-6

Indledning.....	7
Om Anna Elsabe Wendt og H.Z. Helweg.....	9
Anetavlens Nummerering.....	16
Biografierne.....	21
Bilag	55
<i>Bilag 1: H.Z. Helweg stamtavle - de første fire generationer.....</i>	<i>56</i>
<i>Bilag 2: Helweg egnen i Niedersachsen.....</i>	<i>57</i>
<i>Bilag 3: Afskrift af H.Z. Helwegs og Anna Elsabe Wendts dåbsattester</i>	<i>58</i>
<i>Bilag 4: Forfædre til Anna Elsabe Wendt.....</i>	<i>59</i>
<i>Bilag 5: Munch - Pfalzen. Stadier i en undersøgelse.....</i>	<i>60</i>
<i>Bilag 6: Hurtzig – nye oplysninger.....</i>	<i>63</i>
<i>Bilag 7: Hypoteser og notater</i>	<i>70</i>
7.1 Anna Fischer – halshugget for hexeri.....	70
7.2 Hypotese om Ægidius Nielsen Brøns' afstamning	72
7.3 Ingeborg Lund – en hypotese	73
7.4 Jørgen Jensen Sadolin.....	75
7.5 Dorothea Christina Pfaltz(en).....	78
<i>Bilag 8: Kilder og forkortede kildeangivelser</i>	<i>81</i>

Hans Zacharias Helweg (Litografi)

Indledning

Denne ANETAVLE for Hans Zacharias Helweg er samlet gennem en årrække ud fra kilder og familiearkiver og oplysninger, som jeg har kunnet finde og samle.

I modsætning til STAMTAVLEN over HZHs efterkommere, som Mimi Helweg på forbilledlig vis udgav i 1934, er formålet med denne anetavle for HZH at afdække denne spændende mands afstamning så langt tilbage og så bredt det har været muligt, også for at tilføje viden om hans danske rødder til de allerede kendte tyske forfædre og i visse tilfælde at korrigere disse.

Når det rent konkret har interesseret mig at søge efter hans aner, skyldes det, at jeg har undret mig over hans egne udtalelser om hans tilknytning til det tyske trods mange år i Danmark: han lagde nemlig megen vægt på at han følte sig tysk, glædede sig over at være sammen med tyske venner og understregede i et brev til sin kommende svigersøn, at hans datter Louise, der fødtes i Odense i 1822, var 'i den Helwegske Slægt efter 150 Års Forløb det første quindelige Væsen der fødtes til Jorden, og heel frisisk eller angel-saksisk fra Stade og Emden, de Lande hvor engang, i sin Tid Herman slog Augustus' Legioner under Varus'. Han talte tysk med sine børn, selvom om han både talte og skrev flydende dansk.

Takket være en undersøgelse foretaget i 1957 for Det Helwegske Familielegat af Personalthistorisk Institut har det været muligt at følge Helwegslægten tilbage til en gammel bondeslægt i egnen sydøst for Bremen fra 1490.

'Den danske slægt Helweg er udgået fra en gammel bondeslægt Helweg(e), der, så langt den har kunnet følges tilbage i tiden, boede i landsbyen Daverden ved Verden i Hannover, sydøstlig for Bremen. Dette Daverden ... menes oprindeligt at have hørt til

Stiftet Bremen, men synes senere at være kommet til Kongeriget Hannover – altså for en tid knyttet til England – for endelig (1871) at gå op i det tyske rige.’

Denne Helwegske slægtslinie nede mellem Elben og Weser kan følges mand af mand ud fra skattemandtal. Da der ikke fandtes kirkebøger før sidste del af 1600 tallet, mangler der oplysninger om fødsel og død, om slægtsforbindelser og, ikke mindst, om ægtefæller. Men efter skatteoplysningerne at dømme levede familien på samme gård i alle årene.

Men kvinderne mangler, og da kvinder dog er medansvarlige for slægtens videreførelse, synes det ret væsentligt at forske i den manglende spindeside i HZHs afstamning efter 1700. Det skyldes indførslen af kirkebøger, at dette lukkede land blev åbnet – med forbehold for ildsvåde, svenskernes hærgen og præsters mangelfuldhed. Det faldt også sammen med HZHs farfars flytning til Hamburgegnen og hans søns bosættelse i Husum i Holsten; her giftede denne søn sig med en pige, der var fra Flensborg i Slesvig, men som havde rødder i det kongerigske Danmark, og her blev han far til Hans Zacharias Helweg.

Og det er så herfra, i hertugdømmerne Slesvig og Holsten og videre op i kongeriget Danmark, at vi skal søge HZHs mors danske forfædre.

For mig har denne selvskabte opgave været *con amore*: en amatør slægtsforskers mangeårige indlevelse i nogle forfædres liv og færden.

Ellen Helvig Branth f. Karsten
Tipoldebarn af Hans Zacharias Helweg

Om Anna Elsabe Wendt og H.Z. Helweg

Hans Zacharias Helweg *5. april 1785 Husum.

Død 29. september 1864. Begr. Odense Vor Frue.

Hans Zacharias Helweg blev født 5.4.1785 i Husum, hvor hans far var stadskirurg, 'Chirurgus'. Han havde en ældre bror, Hannibal Theodor, der døde af gul feber på St. Thomas i 1821. HZH var et lille svageligt barn, velbegavet og havde lyst til at studere, men det var der ikke råd til og han blev i stedet uddannet af sin far og blev en duelig feltskær. Kun 19 år gammel drog han til København i 1804 i en stilling som kompagnikirurg ved Kongens Regt. Han boede på Sølvgades Kaserne og læste samtidig med sit arbejde ved kompagniet til kirurgisk eksamen, som han bestod med 1. karakter i 1809. I denne tid blev han meget syg af tyfus, måske på grund af overanstrengelse, og dette kan måske have lagt kimen til hans senere sindssygdом.

Den 24.7.1810 blev han udnævnt til reservekirurg ved Kirurgisk Akademi, men samme år søgte han fritagelse for posten for at

nedsætte sig som praktiserende læge i sin hjemegn i Holsten. Han blev gift 27.4.1811 med et bysbarn, Anna Elsabe Wendt, og det kan tænkes, at det var for hendes skyld, at han vendte tilbage til deres fælles hjemegn. Han nedsatte sig som praktiserende læge i Frederiksstad og her levede de i disse år 'et yppigt og overdådigt liv' og her blev det første af deres ti børn født.

Denne spændende, søgende og begavede mand led hele sit liv af en sygdom i sindet, og det første rigtige anfald af raseri kom i 1813 mens de boede i Frederiksstad. De flyttede til Bordesholm i 1816, hvor han var amtskirurg og mens de var her, forberedte han sin doktordisputats ved Kiels universitet (Specimen inaugurale de Haematuria s. michtu crevento). Forsvaret fandt sted 13.5.1817 og doktorbrevet er dateret 17.8.1817.

Det siges, at det var ved gode venners hjælp at han den 19.2.1817 blev udnævnt til Districtskirurg i Odense, men faktisk søgte han stillingen på normal vis og blev foretrukket blandt fem ansøgere. Det var så her i Odense at familien slog sig ned, og her voksede hans og Anna Elsabes store børneflokk op. Han blev en afholdt og dygtig læge, frem for alt var han meget engageret i sit fag: f.eks. udbredte han koppevaccination både i Holsten og på Fyn og han modarbejdede med stor iver en alternativ behandlingsmetode, 'den dyriske magnetisme', disse 'Hokuspokus' som han beskrev den.

Men i 1826 måtte han være væk fra sit embede i 1½ år på grund af nye anfald af sindssygdommen. Han kom tilbage, men igen i 1838 måtte han i behandling på institutionen Hornheim nær Kiel, men uden væsentlig bedring - han havde også mistet hørelsen. Han søgte sin afsked, som blev bevilget 9.5.1848 og hans søn Heinrich, som var nyuddannet læge, fik tilladelse til at overtage hans embede.

HZH og hans kone og de to yngste døtre flyttede til Fredensborg, hvor et lille hus, 'Det gode Håb', blev købt til dem og her boede de i smukke omgivelser med adgang fra huset til slotshaven, men hans idelige uro, hans talemani, og hans evige krav om lange

spadsereture blev for meget for hans kone, der også havde en ung datter på 15-16 år foruden en sygelig datter at se til. Til sidst var der ingen anden udvej end at få ham indlagt igen. Han kom allerede i juni 1849 på Skt. Hans Sindssygeanstalt, på 1. Afd. 'Bedste Plads med Betaling af Landsoverretsprøkurator Larsen', hans datter Louises gode mand. Faktisk nød han også her, trods sin sygdom, så megen anseelse som læge, at overlægen undertiden rådførte sig med ham i vanskelige sygdomstilfælde blandt patienterne. Her døde han 29. september 1864 og blev begravet i Odense, hvor hans børn lod indskrive på hans gravsted Davids salme: Herre, jeg søger dit ansigt, slip mig ikke, min frelses Gud!

Hans sindssyge gav sig – i følge patientjournalen fra Skt. Hans og hans to præstesønners taler ved hans begravelse – udtryk i heftighedsanfald, irritation, pirrelighed, eksaltation. Men han var begavet, åndrig, fuld af rig viden, søgende; han var dog også selvbehagelig, suffisant, stokdøv og til sidst også svagtseende; han havde hallucinationer, og blandede rationalisme med mysticisme – nogen entydig kristen som sin kone var han nok ikke – og politisk nok konservativ, og stod langt fra sin svigersøn Larsens nationalliberalisme.

Han kunne dog i en høj alder gå lange ture, rask og adræt og vistnok elegant.

HZH kom fra Husum i Holsten og efter familieoplysninger følte han sig tysk hele livet, talte tysk i hjemmet, skønt han skrev og talte dansk lige så godt. Det kan måske undre, at han følte sig som tysk, (hans kone var tysk, men følte sig dog dansk), for nok var han på fædrene side fra det tyske: Helwegerne og deres indgiftede var nede fra Niedersachsen og især egnen omkring Verden igennem hundrede år, men på mødrene side var hans rødder meget rigsdanske – præster og degne, bønder og fogeder – og han søgte da også selv til København for at uddanne sig og grundlagde sin familie i Odense, hvor han opfostrede

ærkedanske børn. Det sydslesvigske parti havde nu aldrig hans sympati, han foretrak monarkiet.

Foruden sit travle liv som læge i Odense med en stor praksis, samt en omfattende indberetningspligt som distriktskirurg, deltog han også gerne i foreningslivet i Odense. I rigsarkivet findes i Helwegs arkiv en protokol over medlemmerne af frimurerlogen 'Maria til de tre Hjerter', af hvilken han var medlem nr. 41. Der findes i øvrigt en silhouette af Schmitz med de 24 medlemmer af '24-Tallet', et 'æde- og drikkeselskab' i Odense. Dr. Helweg er afbildet som nr. 6 blandt disse gode Odense borgere.

Ved hans begravelse i 1864 tegnede to af hans sønner, præsterne Frits og Ludvig, et billede af deres gamle far: 'Han besad en sjælden gave til at vække opmærksomhed og vinde tillid ... Ved sin dygtighed i sit fag ... mange venner, ... et lykkeligt familieliv, en trofast hustru – og dog var han altid ulykkelig; den indre brusende gæring i hans sind jagede ham altid rastløs gennem livet.' Børnene levede i Odense 'et lykkeligt og velsignet barndomsliv skønt på vulkansk grund, som dog indebar en vis varme'.

Hans Zacharias Helweg var stærkt åndeligt beskæftiget, læste bestandigt, digte, filosofi, religion, og talte med børnene om disse ting, men der var en 'forunderlig omskiftelighed i hans tankegang, ... hurtige omslag ... forskellige anskuelser, men også en forunderlig hjertemildhed.' I de ældre år kunne han næsten ikke høre, men talte meget og gerne, 'ofte med stærkt bevæget røst'.

Sandelig en stærk blanding af rige gaver og onde magter.

**Anna Elsabe Wendt *15.12.1790 Husum. Død 27.5.1878
Odense.**

Anna Elsabe Wendt blev født i Husum 15.december 1790 som datter af købmand og nålemager (industri), Nicolaus Heinrich

Wendt (* Husum 1755), hvis familie var indvandret fra Malchin i Mecklenburg via Heide i Ditmarsken, og Christina Margaretha Butzbach (*1759), hvis familie ligeledes var kommet fra Mecklenburg (Gut Rey ved landsbyen Altkalen nær Malchin). Butzbacherne var, ifølge Probsteiarchivaren i Husum, af en urgermansk stamme, die Chatten, der var med til at bekæmpe de romerske hære i Teutoburgerskoven i år 9 eft. Kr. Dette vil forklare en passus i et brev fra HZH (16.4.1844) i anledning af hans og Anna Elsabes datter Louises forlovelse med L.C. Larsen, hvori han beskriver Louise som 'heel frisisk eller angelsaxisk fra Stade og Embden, de lande hvor engang Hermann (Arminius) slog Augustus' legioner under Varus'. Det vil også forklare, at Anna Elsabe skal have sagt med en vis stolthed, 'Meine Mutter war eine Butzbacherin'. Familiens navn findes også stavet Putzbach.

Familien Wendt i Husum sad i gode kår, men på grund af dårlige konjunkturer, formentlig Hertugdømmernes stilling under Napoleonskrigene, gik faderen fallit og måtte flytte fra Husum til Pellworm, hvor han døde.

Anna Elsabe blev gift i Husum 27.4.1811 med HZH, som var vendt tilbage til sin fødeby som læge og de bosatte sig i Friederichstadt og senere flyttede de til Bordesholm. De tre første børn blev født hernede i Holsten.

H.J. Møller, der blev gift med et barnebarn af HZH og Anna Elsabe i 1869 og som derfor må have kendt hende og familien godt, har efterladt en beskrivelse af hende og familiens liv (Slægten Helweg i Danmark 1899).

'Der herskede i hjemmet en jævn enfoldig gudsfrygt, og det var også den unge hustrus pryde, som hun bevarede hele sit liv igennem. Uden at være så begavet som hendes ægtefælle fulgte hun med interesse, hvad der rørte sig om hende, for så vidt hendes tid tillod hende det. Hun var en energisk natur og styrede sit store hus og opdrog sine mange børn (10) med megen dygtighed. For de trængende slog hendes hjerte varmt, og mangt et vidnesbyrd om

hendes hjælpsomhed overfor syge, bedrøvede og lidende naboer og genboer ligger gemt i hendes livs saga. Selv havde hun et lyst og glad, men tillige heftigt sind, som hun ofte havde en svær kamp med.

Sine tunge tilskikkelser, når mandens sørgelige sygdomsanfald indtraf, og hun i lange trange tider alene måtte opdrage sin talrige børneflokk under små kår, bar hun med tålmodighed; men hun havde også mange gode venner, som støttede hende på mange måder, først og fremmest hendes mands ven kammerherre Jens Benzon, og rektor Saxtorphs, branddirektør Købkes, klædefabrikant Hirschfeldts, krigsråd Kellinghusens og mange flere; mod sine børn var hun en såre kærlig og opofrende moder, der aldrig blev træt af at hjælpe, hvor meget der end hvilede på hendes skuldre, men de slog også kreds om hende i hendes nød med dobbelt kærlighed, ligesom hun var det bånd, der fæstnede deres sjældne kærlighed til hverandre indbyrdes, så der kunne tit være jubel og glæde i det gamle hjem i Nedergade, således når sønnen Theodor ..., kom hjem og ved sin lystighed satte huset på den anden ende, og aftenen før datteren Louises bryllup, da søskende og vennerne udklædte kom med deres brudegaver og på tysk vis holdt en "Polterabend".

Dansk lærte hun aldrig fuldkomment, men hun talte det altid til børnene, derimod skrev hun til dem på tysk. Efter at hun ved et besøg i hjemmet havde hørt Liedertaflerne og set oprørs symbolet 'Fanen', var den slesvig-holstenske bevægelse hende en vederstyggelighed, og hun følte sig i det hele mere som hjemmehørende i Danmark end hendes mand. I hendes senere år mærkede man, hvor livet havde taget på hende; hun ældedes tidligt, men i 14 år overlevede hun dog sin mand. Hun døde 27. maj 1878 i Odense, hvortil hun var flyttet efter sin mands død, til det sidste glad og taknemmelig for sine børns kærlighed.'

Hendes datter Henriette har efterladt et lille skrift om sin mor i anledning af 100 års dagen for hendes fødsel: 'Moder som hun står for mig, så rank og så smuk med det forunderlige lyse blik ...

Moder var en smuk kvinde ... den milde ro og det inderlige trosliv, der prægede hele hendes væsen ... en forunderlig tryghed når jeg så Moder med et stille smil gå nynnende ved sit arbejde, med den lette elastiske gang der var hende ejendommelig’.

‘Moder var sjælen i vort hjem ... der blev så lyst og hyggeligt, når hun kom’. Men man måtte dog ikke se hende som kun et ideal, ‘thi det var hun ikke. Skrøbeligheden ... trådte frem i en opbrusende heftighed, der tit kom frem over ganske små ting, og selv Fader, der var sygelig, måtte tale beroligende til hende.’

Anna Elsabe havde også stor sans for historie, og fandt i sin travle hverdag tid til at fortælle dem om fortiden: ‘historien og de tråde, der slynger sig igennem det hele’. Men hun havde jo også oplevet hvorledes kosakkerne kom til Frederiksstad og hørt om Spanierne på Fyn.

De væsentligste kilder:

H.J.Møller: Slægten Helweg i Danmark (1899); sønnernes taler ved HZH begravelse (1864), Søren Jensen (Privat manus). EB’s undersøgelser.

Anetavlens Nummerering

Den her anvendte *fortløbende anetavles* opbygning gør det let at opstille et nummereringssystem. Ved en anetavle som den foreliggende, der går tilbage i generationerne for én person, den såkaldte *proband*, der som Hans Zacharias Helweg er født så sent som 1785, er det forståeligt, at det kun er *de første tre generationer før ham*, der er fuldtallige.

For hver ukendt ane sker der *anefrafald*. Dette vil forklare, at der kommer huller i den fortløbende nummerering.

Probanden har altid nummer 1 og derefter følger II.generation (forældrene), der bliver nr. 2 og nr. 3. Derefter følger III.generation (probandens bedsteforældre) med hhv. 4/5 og 6/7 og så fremdeles. *Mænd* har et lige nummer og kvinder et ulige, nemlig ægtefællens nummer plus 1.

Søger man en ane skal man *fordoble* pesonens ane nummer. Søger man en efterkommer skal man *halvere* anenummeret (for kvinder skal man dog bruge mandens anenummer).

Gen.	Ane nr		År
I	1	Probanden Hans Zacharias Helweg	1785-
II	2	Hinrich Christian Helweg	1743-
	3	Johanna Margaretha Münch	1749-
III	4	Johann Hinrich Helweg	1704-
	5	Juliane Beate Sophie Hurtzig	1708-
	6	Hannibal Nielsen Munch	1708-
	7	Dorothea Christina Pfalzen/Faltzen	1726-
IV	8	Hans Helweg	1672-
	9	Anna Ilse Meyer	1673-
	10	Philipp Hinrich Hurtzig	1665-
	11	Antoinette zur Hellen	1682-
	12	Laurits Nielsen Munch	1666-
	13	Johanne Margrethe Rasmusdatter Leegaard	1680-
	14	Carl Gustaf Pfalz/Falsen	1691-
	15	Marine Peters	1690-
V	16	Claus Helweg	1625-
	18	Hinrich Meyer	
	20	Peter Hurtzig	-1676
	24	Niels Hansen Munch	1626-

Gen.	Ane nr		År
	25	Karen Hansdatter Sadolin	1626-
	26	Rasmus Lauritzen paa Schierbæk	-1729
	27	Christence Hansdatter Leegaard	1650-
	30	Peder Pedersen	1658-
	31	Anke Brøns	1662-
VI	32	Andreas Helweg	1600-
	40	Hurtzig	
	48	Hans Munch	1590-
	50	Hans Theophilussen Sadolin	1597-
	51	Margrethe Jacobsdatter	-1678
	54	Hans Leegaard	
	62	Ægidius Nielsen Brøns	-1675
	63	Anna Peder Jensens datter	
VII	64	Johann Helweg	1560-
	100	Theophilus Hansen Sadolin	1557-
	101	Anna Stephansdatter	-1626
	102	Jacob Povelsen	-1628
	103	Karen Rasmusdatter	
	**104	Niels Villadsen Brøns	1605-
	126	Peder Jensen	1615-
	127	Ingeborg Lund	1620-

Gen.	Ane nr		År	
VIII	128	Andreas Helweg	1520-	
	200	Hans Jørgensen Sadolin	1528-	
	201	Marine Ulfsdatter		
	**208	Villads Nielsen Brøns	1565-	
	**209	Margrethe Pedersdatter (Thøgersen)	1578-	
	**254	Jens (Johs.) Lund	1572-	
	**255	Anna Fabricius	1599-	
	IX	256	Johann Helweg	1490-
		400	Jørgen Jensen Viburgius Sadolin	1499-
		401	Maren Ibsdatter Hegelund	-1545
402		Niels Ulf	-1572	
**416		Niels Villadsen	1538-	
**418		Peder Thøgersen	1532-	
**419		Margrethe Jensdatter	1532-	
**468		Jens (Johs.) Andersen (Andræe) Lund	-1595	
**470		Peter Fabricius	1566-	
**471		Anna Fischer	-1631	
X	800	Jens Christensen		
	801	Marine Nielsdatter		

Gen.	Ane nr		År
	802	Ib Hegelund	
	**836	Thøger Jensen	-1538
	**837	Anna Pedersdatter	
	**838	Jens Hansen	-1558
	**839	Maren Knudsdatter	
	**940	Hans Schmidt	
	**942	Hans Fischer	
XI	1600	Jens Christensen	

To stjerner (**) markerer personer i anetavlen hvis afstamning ikke er direkte beviselig, men som bygger på sandsynlighed. De er medtaget fordi indiciene betragtes som stærke nok dertil.

Biografierne

2/3

**Heinrich Christian Helweg *20.7.1743 i Hamm b. Hamburg
Død 20.10.1815 i Husum. Stadskirurg i Husum.**

HCH fødtes i Hamm som et af syv børn. Han blev uddannet som kirurg (eller barber-kirurg som det også hed). Uddannelsen til den 3.årige kirurgiske svendeprøve fandt sted hos en stads- eller amtskirurg og afsluttedes med 4 års praktik. Hvor HCH fik sin uddannelse vides ikke, men da han i 1773 blev gift med datteren af Amtskirurgen i Flensborg, Hannibal Nielsen Munch (Mönch), kan det tænkes, at han der mødte sin fremtidige kone mens han var under uddannelse.

Ifølge oplysninger fra en familiekilde, levede ægteparret i temmelig trange kår – det var under den franske revolution og Napoleonskrigene, men de blev boende i Husum indtil hans død i 1815.

**Johanna Margaretha Münch. Dbt. 30.7.1749 i Flensborg
Marien død 29.3.1822 Odense VF.**

Ved sin dåb i Marien kirken i Flensborg blev hun opkaldt efter sin farmor, Johanne Margrethe Rasmusdatter Leegaard fra Schierbæk (13). Hun blev gift med Heinrich Christian Helweg i Husum den 25.11.1773. Der var fem sønner i ægteskabet, hvoraf tre døde som små og en som ung – Kun Hans Zacharias overlevede, og hele livet var de meget nært knyttet til hinanden. Efter sin mands død flyttede Johanna med sin søn og svigerdatter til Odense, hvor han var blevet distriktslæge i 1817. Hun boede hos dem til sin død og blev begravet fra Vor Frue kirke.

4/5

Johann Hinrich Helweg *23.11.1704 Langwedel, Daverden. Død 1773 Hamm b. Hamburg.

Johann Hinrich var tømmerhandler i Hamm und Horn bei Hamburg, øst for Hamburg. At denne anden søn af Hans Helweg rejste fra sin fødeegn og drog til Hamm forklares af en tidligere slægtsforsker, H.J.Møller, med, at der i midten af 1700 tallet udvandrede en Helweg, der i en uheldig proces med sin bror, havde mistet en formue, til Hamburg, hvor han bosatte sig i Hamm som tømmerhandler. Kilder til denne oplysning mangler dog. I 1736 blev han gift med

Juliane Beate Sophie Hurtzig *23.3.1708 i Bevern. Død 1744 i Hamm (ej noteret i KB).

Juliane var det fjerde barn i Pastor Hurtzigs børneflokk på 11 og blev første gang gift 8.1.1728 med en Johann Carellsen. I ægteskabet var der en datter Anthonette. Hvornår Juliane blev enke vides ikke, men i 1736 blev hun gift – formentlig i Hamm – med Johann Hinrich Helweg, med hvem hun fik 3 børn. Juliane døde i 1744 i Hamm, måske i barselseng, og 23.11.1744 giftede hendes enkemand, der var efterladt med tre små børn, sig med hendes 16 år yngre søster, Beate Rebecca Hurtzig, *6.2.1744 i Oerel, som var 20 år og ugift. Det var ikke usædvanligt, at en yngre søster overtog en afdød søsters ægtemand og børn. Beate fik selv 4 børn med Johann. Hun døde i Hamm i 1786, 13 år efter sin mand.

6/7

**Hannibal Nielsen Munch (Münch) * 10.11.1708 Jordløse.
Død 30.11.1782 Flensborg Marien.**

Hannibal blev døbt af sin far, Pastor Laurits Nielsen Munch i Jordløse kirke 11. november 1708 ved et stort og fornemt opbud af gæster og mange prominente faddere, fyldigt nedskrevet i kirkebogen! Han blev opkaldt efter den afdøde Greve Hannibal Wedel.

Han blev uddannet som kirurg hos feltskær Hymbel i Fåborg, hvor hans morfar havde været borgmester og hans mor var født. Borgmesteren i Fåborg var blandt hans faddere.

Han beskrives som amtskirurg i Flensborg ved sit bryllup 16.8.-1748: Copuleret Sr. (Seigneur). Hannibal Münch Amtschirurgus i Flensborg og Mademois. Dorothea Christine Pfalzen af Norborg.

Efter sin kones død i 1751 giftede han sig igen og fik tre børn i andet ægteskab. Han døde i Flensborg 20.11.1782, 74 år gammel og blev begravet fra Mariekirken.

**Dorothea Christina Pfalzen/Falsen * 19.5.1726 Nordborg Als.
Begr. 3.2.1751 Flensborg Marien.**

Datter af Secretarius Carl Gustaf Pfalz, senere kgl. udnævnt Herredsfoged i Nordborg Herred. Nordborg var et lille fyrstedømme og Secretærens datter blev båret over dåben af Hertuginde Dorothea Christina af Norborg-Plön og opkaldt efter hende. Dåben fandt sted i Pfalz' hus i Nordborg, kun få skridt fra det lille slot.

Af Nordborg kirkebog fremgår også Dorothea Christinas bryllup med Hannibal Münch 16.8.1748. Der var tre børn af ægteskabet: den ene datter blev opkaldt efter sin farmor, Johanna Margaretha Leegaard og sønnen blev opkaldt Carl Gustaf efter sin morfar.

Dorothea boede i Flensborg og døde i barselsseng efter sin søns fødsel. Hun blev begravet fra den smukke Marienkirche den 3.3.1721 'von die Schule und Glocken empfangen', det vil sige, at der blev ringet med kirkeklokkerne og skoledrengene sang ved begravelsen.

8/9

Hans Helweg *c.1672. Begr. 14.10.1722 Daverden. Gårdmand i Langwedel i Daverden.

Hans var den 6. kendte generation Helweg i Langwedel i Daverden sogn. Som sin fader og sine forfædre var han gårdejer i Langwedel. Mens de ældste skattemandtal, hvorfra vi har deres navne, nævnte bønderne sognevis som boende i Daverden, begynder de senere lister at dele bønderne: nogle som boende i Langwedel, andre i Daverden. Der er dog næppe tvivl om, at den gård, som familien Helweg i Daverden sogn ejede, har ligget i landsbyen Langwedel.

Daverden kirkebog begynder først 1682 og i 1684 registreres Hans Helwegs far Claus' begravelse. At det er hans far ses af indførelsen for Hans' ægteskab.

Den 14.10.1722 blev Hans begravet i Daverden '50 Jahre alt', og ud fra dette kan man udregne hans fødselsår til c.1672.

Ann Ilse Meyers *c. 1673 i Daverden sogn, begr. 18.10.1751 i Daverden:

'Hanss Helewege, des Clauss Heleweg in Langwedel ehelicher Sohn, mit An Ilse Meyers, Hinrich Meyers in Langwedels Tochter am 20. October 1700 in der Kirche copuliert'.

Fra Hans og Ilse stammer den danske Helweg slægt.

10/11

Philipp-Hinrich Hurtzig *c. 1665 Stade. Død 1731 i Oerel. Sognepræst i Bevern, siden i Oerel.

Philipp var søn af Ingeniørløjtnant Peter Hurtzig, der døde i Verden da Philipp var 11 år gammel. Philipp og hans yngre bror, Peter Wilhelm (* c.1670), gik begge i gymnasiet i Stade. Broderen gik i militæret og blev senere forvaltningsdommer. Hvor Philipp fik sin teologiske uddannelse vides ikke, men i 1700 blev han sognepræst i Bevern og i 1719 forflyttedes han til Oerel, hvor han forblev indtil sin død i 1731. Af indførslerne i

kirkebogen for hans børns dåb, kan man danne sig et billede af deres 'gutbürgerliche' omgang af præster og embedsmænd.

Han blev gift – formentlig i 1704 - med

Antoinette zur Hellen * april 1682. Død i Oerel 12.12.1753.

'12. Dezember (1753) Frau Antoinette Hurtzig geb. zur Hellen des wohlwüerdigen und wohlgelernten Herr Phillipp Henrich Hurtzig gewesen Pastoris zu Bevern nachher in Oerel, den 12 in der Nacht seelig verbliebenen Frau Witwe wurde parentatione in der Stille beygesetzt. Ihres Alter 71 Jahre 31 Wochen'

Der var 11 børn i ægteskabet, 7 døtre og 4 sønner. To af døtrene blev gift med Hinrich Christian Helweg i Hamm. En undersøgelse om familien Hurtzig tyder på, at hun ikke var fra egnen.

12/13

Laurids Nielsen Munch *1666 Helsingør. Død 3.2.1725 Jordløse. Sognepræst i Jordløse 1700.

Laurids Nielsen Munch voksede op i et præstehjem i Helsingør; han havde en bror der var præst og to søstre der var gift med præster, og da han også på sin mors side var beslægtet med generationer af veluddannede og kendte præster helt tilbage til Reformationstiden, kan man forstå, at han hele sit liv var omgivet af præster – og vel også præget af dette. At han oveni købet havde mange præster i sin omgang kan bevidnes af en forbløffende lang indførsel i kirkebogen for Jordløse i 1708 ved sin tredje søn, Hannibals dåb: han opremser som tilstedeværende foruden familien, også de adelige faddere og omkring ti præster og teologer!

I følge præstehistorikeren Wiberg, var han en 'stor Troldmand', hvilket åbenbart skyldtes hans store interesse for astrologi: dette fremgår også af samme indførsel i kirkebogen, hvor han angiver sol og månes stilling ved sønnens fødsel. Han må have været en lidt særpræget sognepræst i den lille landsby på Fyn: omstændelig, lidt glad for den fornemme omgang og tillige stjernekygger.

Johanne Margrethe Rasmusdatter Leegaard *11.4.1680 Fåborg. Død 10.2.1725 Jordløse.

Viet 23.11.1701 i Tanderup kirke, som var sognekirke for Skierbæk, en stor gård under Wedellsborg, som hendes far, Rasmus Lauritzen, havde ejet siden 1699. Da hun blev født var han byfoged/borgmester i Fåborg og senere flyttede de til Skierbæk hvor han var birkedommer i Wedellsborg Birk indtil 1723, da han frasagde sig stillingen.

Ved Johanne Margrethes dåb angiver kirkebogen i Fåborg 'døbte jeg Rasmus Lauritzen Byfogedens barn Anna Margrethe søndagen den 11.april (1680)'; hun burde rettelig hedde Lauritzdatter, men senere bruger hun sin mors navn Leegaard; måske kan det skyldes, at hendes far fik tilskødet Skierbæk i 1699 af den tidligere ejer, der hed Joachim Leegaard, og som vel kan have været en slægtning af Johanne.

Præsteparret døde begge inden for en uge. Skiftet i 1729 nævner 3 sønner og 3 døtre i ægteskabet.

14/15

Carl Gustaf Pfalzen *c.1691, Begr. 22.7.1755. Secretarius, senere Herredsfoged i Nordborg.

Hvor Carl Gustaf Pfalz stammer fra er ukendt, men efternavnet kunne tyde på en tysk forbindelse selvom fornavnet er svensk (svenskerne hærgede på den tid i de egne!), idet Pfalz er en tysk provins. Desuden var hans 3. kone ifølge Nordborg kirkebog en 'enke fra Mecklenburg-Pommeren', og igen ifølge kirkebogen, skulle der dispensation til ægteskabet da hun var beslægtet med ham i 2.grad.

Oplysningerne om Carl Gustaf Pfalz er fundet både i kirkebøgerne for Felsted og Nordborg, i andre kirkebøger, i Rigsarkivets Tyske Cancellis Indenrigs Arkiv og i Danske Kancellis Supplikbøger.

Han var 61 år da han døde i 1752 og er således født c.1791. Da han først findes i kirkebøgerne var han Secretarius ved det fyrstelige 'norbürgerische' hof på Als. Dette var ved hans bryllup

med Marine Peters i Felsted i 1724. Brylluppet er også noteret i Nordborg KB. Der er også indførsler om de tre børns dåb: da den ældste datter, Dorothea Christina blev døbt i Secretairens hus, bar Hertuginde Dorothea Christina af Nordborg-Plön hende og gav hende sit navn. Secretairens hus lå kun et stenkast fra slottet. Hans kone Marines begravelse den 29.6.1744 og hans to efterfølgende ægteskaber er også noteret i kirkebogen for Nordborg.

I Rigsarkivet findes hans kgl. Udnævnelse til Herredsfoged for Nordborg Amt i 1739 med en udførlig redegørelse for hans pligter underskrevet af Kong Christian VI, samt andre dokumenter.

Men for den Helwegske forbindelse er oplysningen om hans datter Mademois. Dorothea Christinas bryllup i Nordborg kirke 17.8.1748 med Sr. Hannibal Mönch (Munch) den væsentligste kilde.

Marine Peters *8.6.1690 Felsted. Begr. 29.6.1744.

Om Marine Peters, der var datter af Anke Brøns og sognedegnen Peder Pedersen i Felsted, vides det at hun blev gift 1.gang 24. søndag eft. Trin. 1712 i Felsted med Marcus Hansen, 'Voigt af Nordborg', en enkemand med en datter, og at de formodentlig har boet i Nordborg. Han døde 17.9.1722.

Marine giftede sig 2.gang 20.10.1724 i Felsted, hvor hendes mor boede, med Carl Gustaf Pfalz, "Carol Gustaf Pfalz, hochfürstlich Norbürgerische Secretarius, seiner Majestaits Vogts Norburg", og der findes også en notits i Nordborg KB at 'hr. Secretair Pfalz med sin hustru som unge folk i vor kirke efter at de havde ladet sig copulere i Felsted sogn'.

De boede i Nordborg i Secretairens hus og fik tre børn, Dorothea Christina, Anne Marine og Johann Carl. Marine døde i 1744 og blev begravet 29.juni: 'Hr. Herredsfoged Pfaltzens hustru af Nordborg, Marine Pfaltzen, og efter hendes begiring blev der ikke efter hende oplæste nogen personalier'!

16.**Claus Helweg *ca 1625 Daverden. Død c.1681. Gårdmand i Langwedel i Daverden sogn.**

Claus Helweg nævnes i skattemandtal for sin gård fra 1666 til 1681. Hans begravelse findes ikke da kirkebøgerne for Daverden først begynder i 1682.

Han nævnes efter sin død i forbindelse med sønnen Hans' bryllup i Daverden 20.10.1700: Her beskrives Hans som 'der Claus Helwegs ehelicher Sohn'. Claus' kones navn kendes ikke.

18.**Hinrich Meyer. Gårdmand i Daverden.**

Nævnes i forbindelse med datteren Iles bryllup 20.10.1700 med Hans Helweg i Daverden.

20.**Peter Hurtzig *i Sverige. Død 1676 Verden. Ingeniør-Løjtnant.**

Peter Hurtzig var angiveligt søn af en købmand i Nykjøping nær Nynäshamn syd for Stockholm, men hans fødselsår kendes ikke. Han kom som Ingeniør-Løjtnant til Stade for at lede fæstningsbyggeriet. At han som svensker kom dertil, skyldtes at der blev bygget et stort fæstningsanlæg i Stade i årene 1648 til 1712, mens Stade var under svensk herredømme.

Han havde to sønner, der slog rod i omegnen og efterlod sig en efterslægt dernede. Peter Hurtzig døde i Verden, syd for Bremen i 1676. Hans kones navn er ikke bekendt.

24/25**Niels Hansen Munch *1626 København. Død 1682. Præst ved Olai K. Helsingør.**

Niels Hansen Munch, der var søn af en brygger i København, blev ordineret sognepræst i Thorkildstrup på Falster 1652. Den 17.10.1665 blev han residerende kapellan ved Sct. Olai kirke i Helsingør og den 29.6.1670 udnævnt til øverste kapellan sst.

Kort efter han kom til Thorkildstrup i 1652, blev han gift i Horbelev med

Karen Sadolin *24.9.1626 i Horbelev. Død 1685.

Karens far, Hans Theophilus Sadolin var sognepræst i Horbelev. Der var ikke langt fra Thorkildstrup til Horbelev og Niels Hansen Munch har ikke spildt tiden eller søgt viden om for at finde sin brud. De blev gift i Horbelev kirke 17.7.1653. Niels og Karen fik seks børn.

Der var mange præster i Karens slægt helt tilbage fra Reformations tiden, og mange præster blev således aner til den Helwegske familie i Danmark.

26/27

Rasmus Lauritzen *? Begr. 17.3.1729 Tanderup. Byfoged, senere Birkedommer, ejer af Skierbæk.

Hvor Rasmus Lauritzen stammer fra vides ikke, men han blev udnævnt til Byfoged i Fåborg 6.12.1671, støttet af en anbefaling fra Griffenfeld, i et Åbent Brev fra Kongen, der findes i Rigsarkivet. Et andet brev, egenhændigt skrevet af Rasmus Lauritzen med en flot håndskrift til Borgmesteren i Fåborg, omhandler hans aflønning, som i følge et kongeligt brev var på 30 rigsdaler årligt. Han forblev i sin stilling som byfoged indtil 1700.

At han forlod den skyldtes nok, at han ved skøde af 22.12.1699 fik hovedgården Skierbæk under Wedellsborg af Joachim Leegaard (sandsynligvis en slægtning af hans kone); familien flyttede til Skierbæk og Rasmus Lauritzen blev 16.4.1700 udnævnt til Birkedommer ved Wedellsborg Birk, et embede han bestred indtil han frasagde sig det i 1723. Han blev begravet i sin sognekirke, Tanderup 17.3.1729. Han blev gift c. 1670 med

Christence Hansdatter Leegaard *c. 1650 Død c.1720.

Christences afstamning og familien har været meget eftersøgt bla. i Rigsarkivet af slægtsforskere: oplysningerne der samt i diverse stamtavler er ret usikre. Hun havde en vistnok jævnaldrende bror, General Lieutenant Frederik Hansen

Leegaard, og skønt hans militære livsbane er velbelyst, hvad angår tjenestesteder og årstal, er hans familie baggrund lige så usikker som søsterens. Det at Christences mand får tilskødet en hovedgård af Joachim Leegaard, en mulig slægtning, tyder dog på, at det har været dygtige folk. Mange af de følgende generationer gik i militæret og kaldte sig både Legardt, de Legard o.l.

Christence og Rasmus Lauritzen fik 7 børn; nogle af dem kaldte sig Leegaard. Det første barn der findes i Fåborg kirkebog er født i 1671, hvorfor Christence kan være født c.1650, ligesom hendes bror generalen.

30/31

Peder Pedersen *1658. Død 30.6.1704. Sognedegn i Felsted. Gift 8.8.1687 med

Anke Brøns *1662 Daler. Død 27.8.1728 Felsted.

Om disse to forældre til Marine Peters er der ret sparsomme oplysninger fra kirkebogen for Felsted, som i øvrigt er meget vanskelig at tyde. De blev gift i kirken 'Anno Dom. XI p. Trin (= 8.8.1687) Peder Pedersen sognedegn her af Stedet (og) Anke Sal. Hr. Ægidius Nicol. Brøns Past. Daler'.

På dette tidspunkt var Peder 29 år og Anke 25. Deres datter Marines dåb er indført i KB 8.6.1690.

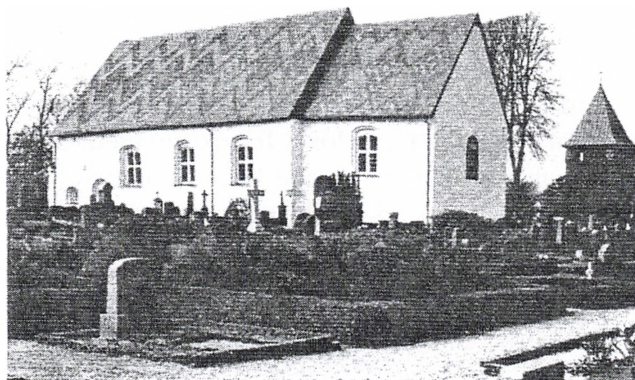
I kirkebogen for 1704 findes: 'Mort et sep. (død og begravet) 30 juni Peder Pedersen Sdegn her i Menigheden Ætat. 46.

Endelig findes Ankes begravelse i kirkebogen for 1728: 27 August begraben Anke, sali Pedter Küsters (degn) enke. 66 jahre alt.

Degnens herkomst er ikke oplyst, men Anke var datter af sognepræsten i Daler, Ægidius Nielsen Brøns og Anna, datter af den velkendte birkefoged i Møgeltønder, Peder Jensen, og Ingeborg Lund.

Når Anke og hendes mor kom til at bo i Felsted, skyldes det sandsynligvis, at moderen - der var blevet enke efter Ægidius Nielsen Brøns i 1675 - ikke kunne blive gift, som sædvane var,

med mandens efterfølger og derved blive i præstegården, da denne allerede var gift. Men et sted skulle hun jo bo, og det er tænkeligt at valget faldt på Felsted, da Adolph Lund, der var sognepræst i Felsted 1660-82, kan antages at være hendes morbror. I al fald har hun og hendes datter Anke efterladt deres spor i Felsted kirkebog.

Felsted Kirke

32

**Andreas Helweg *c. 1600. Begr. 21.1.1684 Daverden.
Gårdmand i Langwedel, Daverden sogn.**

Nævnes i forbindelse med gården i Langwedel fra 1626. Kirkebogen for Daverden føres fra 1682 og er i begyndelsen meget kortfattet, således hedder det:

Am 21. januar 1684 wurde Andreas Helweg begraben – uden andre angivelser.

40

Hurtzig.

Den eneste oplysning den grundige undersøgelse (1994) over familien Hurtzig i Niedersachsen i egnen omkring Bremen (Stade, Bevern, Oerel, Oberndorf) fremkom med om familiens herkomst, var at familien stammede fra en købmand i Nyköping ved Nynäshamn (syd for Stockholm).

48

Hans Munch (*c. 1590-1600) Brygger i København.

Hans Munch nævnes i Wibergs præstehistoie som far til Niels Hansen Munch. Endvidere får vi et lille glimt af ham i Københavns Diplomatorium. I juli 1642 inspicerede Oldermændene for Bryggerlauget hans bryggergård og fandt bl.a. Hans Munchs gård 'ej passerli til loughlige brøggergaarde ... Magstræde. 2. Sven Brøggers gaard, ganske sneffuer og aldellis icke til loughli brøggergaard tjenligt. 3. Hans Munchs ligesaa (Snarens kv. Magstræde ... matrik 31.32.33) ... och efftersom otte gaarde ... i Magstræde, Hans Munchs ibidem ... upasserlige, efftersom forskreffuit staar ehre befundne ... anlangende Sven Brøggers og Hans Munchs, da effterdj de ganske sneffre och til brøggergaarde ganske wdøchtige ere, skall dj och til slig brug aldellis wehre affskaffidt med mindre en dennom begge købe og wdj én gaard tilsammen bygge will, da det hannem at tilstedis och saa den for en loughli gaard at holdes. Giffuit wdj wor befestning Glychstadt den 2. januarii a. 1642.'

I Stadens jordebog Bind I p.615 nævnes Hans Munch: 'Wden Wester Port paa nørre side Adelweyen. Hans Munch (beskattes) af den jord, han fik til Wederlag oc nu er paa biugt (påbygget) iij'.

50/51

Hans Theophilus Sadolin *1597 Moseby. Død 9.5.1674.

Sognepræst i Horbelev.

Margrethe Jacobsdatter Død 10.3.1678 Horbelev.

Den femte præst i Horbelev sogn efter Reformationen 'Hr Hans Sadolin' var søn af sognepræsten in Aastrup menighed. Han kom 1609 i Sorø skole, 1615 dimitteret til universitetet. 1619, 22 år gammel, blev han kaldet til sognepræst i Horbelev, afsagde 9. oktober sin ed for Biskoppen i Hillerslev kirke, hvor han rimeligvis med det samme er ordineret. 24. juni 1655 blev han af sine Herredsbrødre valgt til Provst i Sønder Herred og døde som Jubellærer (over 50 år i embedet) efter en embedstid på 54½ år den 9. maj 1674.

Han ægtede 1620 'formandens' enke, Margrethe Jacobsdatter, der var datter af præsten i Væggerløse, Jacob Povelsen, og som overlevede ham og døde 10 marts 1678. Med hende havde han otte børn.

I Horbelev kirke findes en ligsten: Her ligger hederlige og vellærde mand Sognepræsten her udi Sognet Hr. Peder Lauritsøn Bogense og S.H. Hans Theophili Sadolinus, som hensov udi Herren Anno Christi 1674 den 9. Maj ætatis anno 77 oc deris Hustru erlig oc gudfrygtige Quinde Margrete Jacobsdaater, som Gud henkaldte 1678 den 10 Martii.

54. Hans Leegaard.

Trods ihærdige undersøgelser af slægtsinteresserede, bl.a. i Rigsarkivet, kendes hans herkomst ikke sikkert. Men Christence Hansdatter Leegaard skylder ham sit navn og det samme gør den senere General Lieutenant Frederik (Hansen) Leegaard, som var bror til Christence, ved hvis søn, Lauritz Nielsen Muncks dåb han nævnes som fadder. Frederik Leegaards militære karriere er ellers velbelyst, men om hans herkomst står der blot: 'Hans Fader, der bar fornavnet Hans ...'. Der er forskellige teorier om, at familien kom fra Holstebro eller Ringkøbing egnen, fra en stor gård kaldet Lægaard.

62/63

Ægidius Nielsen Brøns * Ribe 16.. Død 1.7.1675 Daler. Sognepræst i Daler.

Anna, datter af Birkefogeden i Møgeltønder Peder Jensen og præstedatteren Ingeborg Lund.

Ægidius er ifølge Universitetets Matrikel født i Ribe og blev immatrikuleret ved Københavns Universitet 14.11.1657: (ÆGIDIUS NICOLAI BRØNS, RIPENSIS 1657. KBH.).

Ægidius blev Hører i Ribe 8.10.1659, dvs. underviser i en lærd skole, vel Latinskolen, og fra 1660 sognepræst i Daler til sin død i 1675. Man kan gå ud fra, at Ægidius er født senest 1635, da man først kunne få præsteembede når man var fyldt 25 år.

Hans første kone, Ingeborg Claudius, var af den kendte og vidt udbredte præsteslægt Claudius, og hendes far var sognepræst i Daler 1638-1660. Ægidius har således overtaget både embede og præstedatteren i 1660. Ingeborg Claudius døde 1660/1, måske i barselsseng?

Efter hendes død giftede han sig med **Anna**, der var datter af den kendte birkefoged i Møgeltønder om hvem der eksisterer mange kilder, og hans kone, Ingeborg Lund, sandsynligvis af en anden kendt og udbredt præsteslægt fra egnen. Om Anna ved vi, at hun fik en datter, Anke, i 1662. Da Ægidius dør i 1675, måtte Anna og hendes datter flytte fra præstegården, idet 'eftermanden' i

embedet var gift og havde et barn. Anna flyttede til Felsted, formentlig til Adolph Lund, sognepræst der 1660-1682, og bror til Annas mor, Ingeborg Lund. Hun og hendes datter slog rod og Anke bliver gift og begravet i Felsted.

-----oOo-----

Om Ægidius' forældre er intet direkte dokumenteret. Teorien om, at Ægidius var søn af **Niels Villadsen Brøns** (som var søn af Villads Nielsen Brøns) hviler på en hypotese:

Datidens og egnens navneskik: Niels Villadsen Brøns' søn skal hedde Fornavn + Nielsen Brøns.

Niels Villadsen Brøns *c. 1605 kan godt have haft en søn født c.1635.

Selvom Niels Villadsen Brøns blev student fra Viborg skole og immatrikuleret ved Københavns universitet i december 1626 (Nicolaus Vilhadus Wiburgis. Komm.Matr.), kendes hans senere skæbne ikke ifølge hans broder, den senere biskop i Viborg. Man kan gætte på, at han er søgt til Ribe, hvor hans Brøns slægt kom fra og hvor hans far havde boet hos og holdt forbindelse med Biskop Hegelund.

64.**Johann Helweg(e) *1560 Død efter 1638.**

Johann Helweg var gårdmand i Langwedel i Daverden sogn som sine forfædre. Han fødtes ca. 1560 og nævnes fra 1588, hvor han har overtaget/arvet gården efter sin far, der nævnes indtil 1586.

Han blev tidligere antaget død i 1625, men oplysninger fra en undersøgelse i Hannover viser, at diverse registre for Langwedel bekræfter at han levede i 1635 og i 1638 idet han i 1635 beskattes af 1 Kate (grd) og 2 Kühe og i 1638 af 1 Kate og 3 Kühe (Kontributionsbeschreibung Stade 5b Nr. 1212).

At han antages død i 1625, skyldes formentlig at hans søn Andreas nævnes som skatteyder i 1626. Men Johann, som da var ca. 65 år, kan være gået på delvis aftægt.

100/101**Theophilus Hansen Sadolin *1557 Flintinge. Død 18.3.1612 Aastrup. Sognepræst i Thoreby.****Anna Stephansdatter Død 16.3.1626.**

Theophilus var søn af Hans Jørgensen Sadolin, sognepræst i Thoreby og Marine Ulfsdatter.

Han blev født i Flintinge præstegård og studerede i Rostock, idet hans far sendte ham dertil 17 år gammel med en anbefaling til hans professorer. To år senere, i 1576, drog han bort fra Rostock med hæderlig akademisk testimonium; senere studerede han muligvis i København. I 1584 blev han sognepræst i Aastrup på Falster, hvor han døde 18.3.1612, Han var to gange gift, 1. gang med Anne Kristensdatter *1556 som døde 1.4.1592 med hvem han fik tre sønner.

Anna Stephansdatter, med hvem han blev gift efter 1592, blev hans anden kone. Hvem hun var datter af vides ikke, men hun var muligvis en slægtning af hans gode ven professor Hans Stephansen, som blev født på Lolland i 1561, med hvem han brevvekslede på latin. De havde sønnerne Hans Theophilusen, der blev præst i Horbelev og Jørgen Theophilusen i Stokkemarke.

Efter Theophilus' død i 1612 blev Anna gift med hans eftermand i Aastrup.

På sine gamle dage gave Theophilus sig af med videnskabelige studier i matematik og astrologi, som blev udgivet 21.5.1611, året før hans død. Hans ligsten blev lagt i kirkens korgulv og hans adelige våben findes på altertavlen i Aastrup kirke.

**102/103 Jacob Povelsen. Død 1628. Præst i Veggerløse.
Karen Rasmusdatter.**

****104**

Niels Villadsen Brøns *1605 i Viborg.

Vor viden om Niels Villadsen stammer fra en artikel om hans bror, Biskop Peder Villadsen Brøns, i Kirkehistorisk Samlinger. Heri fortælles det, at biskoppens far, Villads Nielsen Brøns, Magister og Rektor i Viborg, havde tre børn med sin kone, Margrete Pedersdatter, der var datter af Viborg bispen Peder Thøgersen: **Niels Villadsen Brøns**, en søster Maren og Biskop Peder Villadsen Brøns (1619-1673).

Desuden findes hans navn, Nicolaus Vilhadus Viburgis, i Københavns universitets matrikel, hvori det er angivet, at han blev immatrikuleret i december 1626.

Man kender ikke hans videre skæbne, men som anført under Ægidius Nielsens Brøns (62) synes der at være indicier for, at han er far til denne: tidens navneskik; familiens tilknytning til Ribe egnen hvor Ægidius er født og blev student; gennem bedstefaderen, den fornemme bonde i Brøns; venskabsforholdet med Ribebispen, og det at Ægidius fik embede og gode ægteskaber på egnen.

126/127**Peder Jensen *1615 Død 1678, 63 år, i Møgeltønder.****Birkefoged/dommer i Møgeltønder.****Ingeborg Lund *c.1620. Død 10.2.1689 Møgeltønder.**

Et birk var fra middelalderen en retskreds som var udskilt fra herrederne. I 1600tallet var der både kongelige og adelige birker: dommerne benævnes birkefogeder eller birkedommere. Birkerne var en slags private domstole, dog med mulighed for appel til landsting eller højesteret

Om **Peder Jensen** var født på egnen vides ikke, men som bonde og gårdfæster (og der gjaldt arvefæste i Sønderjylland), synes det sandsynligt, i betragtning af hans gode forhold til bønderne.

Der findes et stort materiale om oprettelsen og udvidelsen af feltherren Hans Schacks Møgeltønderhus og Peder Jensen kendes qua sit embede fra de velbelyste sager herom. Han var en meget aktiv mand og til trods for sin stilling som birkefoged og sit fæsteforhold var han ikke bange for at sige sit herskab imod, og stejl har han nok været når han fejdede for sine bondevenners kår og rettigheder. Selv havde han en gård i Sydfeldt, som han afstod til Hans Schack (som ønskede at arrondere sine besiddelser) mod at få en langt større gård, Brinkgården, der var på c. 100 tdr. land.

Møgeltønder bønderne har i årene 1660-80 været relativt velhavende og har i al fald haft stor stædighed og selvbevidsthed. Birkefogeden var f.eks i stor tvivl om en grænsningssag, og mente at den burde gå til en højere instans. I en anden sag – et bondemanifest – og i en fæstesag, blev han sat fra bestillingen af Schack, med den begrundelse, at han var partisk. Det drejede sig om bøndernes frihedsbegreber contra Hans Schacks store tanker om godssamling, og det menes, at han endda drog til København med nogle af sine bondevenner for at forelægge sagen for Kongen.

Den position han har haft, har gjort ham selvskrevet til at søge sin kone blandt præstedøtre, der ellers blev gift ind i præstestanden. Der var en datter i ægteskabet, Anna, (*c.1640). Da kirkebogen for Møgeltønder først begynder 1682, mangler vi eksakte oplysninger før den tid.

Ingeborg Lund (*1620) Død 1.2.1689 i Møgeltønder.

Det har ikke været muligt ved hjælp af en kirkebog at dokumentere hvem Ingeborgs forældre var.

Ifølge navneskikken på den tid, tyder det på at Ingeborg skal søges i en præstefamilie. Der er en meget udbredt præsteslægt i de egne, der hedder LUND, der kunne passe ind i billedet.

-----oOo-----

Jens (Johs.) Lund 1572-1640, præst i Dybbøl 1596-1640, havde ifølge kirkehistorikeren Arends to præstesønner, Philip c.1617-1651, Adolph *? død 1682 og 2 døtre: Marine 1614-1700 og Dorothea Sophie død 1669, begge gift med præster. Arends angiver ikke præstedøtre, der gifter sig udenfor standen. Men der kan meget vel være flere børn i denne familie, der ikke er præster eller gift med præster. To af børnene er angivet født i 1614 og 1617, og Adolph, der var studerende i Rostock i 1641, og kan godt være født c. 1619. Hvis Ingeborg Lund hører til denne familie kan **hun godt være født i 1620 og blevet gift med Peder Jensen c.1640. De fik en datter, Anna, født c.1640.

Navnemæssigt passer navnet på Peder Jensen og Ingeborg Lunds datter også ind i billedet, da hun bærer navnet Anna, som var navnet på Jens Lunds kone, Anna Fabricius: det var nemlig skik, at den første datter bar sin mormors navn.

Ingeborgs datter Anna (63), flytter som enke efter Ægidius Nielsen Brøns til Felsted, hvor Ingeborg Lunds bror, Adolph, er sognepræst. Kirkebogen viser at Annas datter, Anke(31), bliver gift med sognedegnen i Felsted og som enke begravet der. Endnu en forbindelse til familien Lund, og ikke utænkelig på den tid, hvor de udstrakte præstefamilier havde stærke familiemæssige bånd.

128

Andreas Helwege *c.1520 død 1586-88. Gårdmand i Langwedel i Daverden sogn.

Som sin far, Johann, var Andreas gårdmand i Langwedel i Daverden sogn. Han menes at være født omkring 1520.

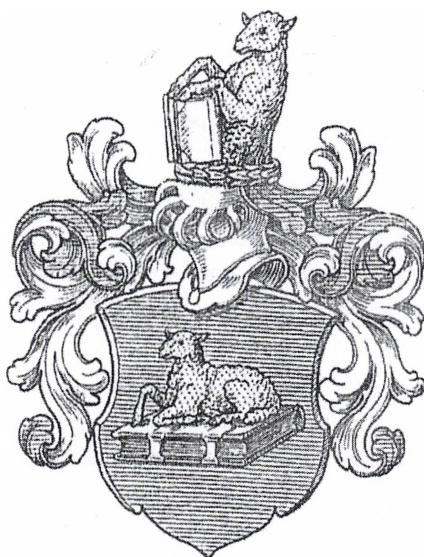
Han nævnes i skattelister 1558, 1572, 1584, 1586. Hans søn nævnes første gang i skattelister 1588, hvorved man kan formode at Andreas må være død før 1588.

206/207

Hans Jørgensen Sadolin *29.3.1528/9 Viborg. Død (ant.) nov. 1600, begr. Frue Kirke, Kbh. 9.11.1600. Provst, forfatter. Maren/Marine Ulfsdatter, formentlig af Nysted.

Indtil 1576 nød han godt af et vikariat som hans far, biskoppen i Odense, havde haft før ham. Med denne støtte kunne han studere først i Kbh. (fra 1547) og siden i Tyskland, hvor han besøgte flere universiteter og under et flerårigt ophold i Wittenberg (immatrikuleret 1550) vandt Philipp Melancthons bevågenhed. Han studerede både jura, filosofi og teologi, deltog gerne i ridderlige øvelser og begyndte tidligt at optræde som latinsk digter. 1552 udsendte han således *Elegidia* der bl.a. indeholder en række digte om hans velyndere og venner, og 1553 kom der en bog, tilegnet hans berømte far. Bogen består af versificerede moralske forskrifter og almindelige klogskabs- og leveregler og er ved sin stærke betoning af forbindelsen mellem studierne og det moralske liv ...

Efter at have taget magistergraden vendte han hjem og blev 1556 sognepræst i det store Toreby kald på Lolland og 1561 provst i Musse herred. Som belønning for sin fortsatte digteriske virksomhed modtog han 1570 diplom som *poeta laureatus* med ret til at føre adeligt våben.

SADOLIN

Hans hidtidige harmoniske livsbane blev imidlertid snart afbrudt, da han indlod sig i et forhold til adelsfrøkenen Anna Baad i Maribo kloster. Da dette blev opdaget, flygtede han til Tyskland, kom dog senere tilbage, blev 1576 fradømt sit kald og sat i (mildt) fængsel på Sorø kloster. 1580 fik han sin frihed tilbage og opholdt sig resten af sit liv hos venner og slægtninge.

Sadolin var en godt begavet digter der forstod at udtrykke sine tanker i letflydende latinske vers ... Undertiden kunne han også hæve sig til virkelig poetisk flugt midt i den noget tørre moraliseren som han ellers dyrker ...

Kilde: Dansk Biografisk Lexikon 1933, 4. udgave, hvori findes kildeangivelser.

Hans kone, **Marine Ulfsdatter**, var formentlig datter af sognepræst i Nysted, Niels Ulf.

****208/209**

Villads Nielsen Brøns *c.1565 Brøns i Tørning Len. Død 1627. Magister, Rektor i Viborg.

Margrete Pedersdatter (Thøgersen) *c.1578 Viborg. Død før 1637.

Villads Nielsen Brøns var søn af den ansete bonde, Niels Villadsen, Sandemand i Brøns.

Han gik i skole i Ribe, hvor han blev student 1584. I denne tid boede han hos den bekendte lektor, senere biskop Peder Hegelund. Af biskoppens 'Almanakoptegnelser' ses det den 24. januar at Ægidius rejste til København (24. januar 1584 Vilhardus Nicolai Brunse profectus est Hafnia), hvor han blev immatrikuleret ved universitetet 21.2.1584. Siden studerede han i udlandet, fra 1590 i Leipzig og derpå i Wittenberg, hvor han blev Magister 1591. Her udgav han et dogmatisk skrift i 1592, og samme år blev han rektor i Ålborg "Magister Villads Nielsen (Brøns) født i Tønder i Hertugdømmet Slesvig, tiltrådte 1592 opdragelsen i denne ungdomsskole, og påtog sig dette embede men ikke langvarigt, kaldet bort helt selvfølgelig efter kort tid til Viborgs Muser. hvis skoles rektor for det første og siden teologiske lektor han beåndede med iver"(oversat fra latin). (Citat fra Kirkehist. Saml. IV.3.)

Da han var rektor i Viborg forfattede han efter biskoppens og kapitlets tilskyndelse en straffelov for forsømmelige elever, som ifølge Dansk Biografisk Lexicon indeholder adskillige højst mærkelige bestemmelser. I 1602 udnævntes han til lektor theol. i Viborg, men virkede dog siden som vikarierende rektor. Foruden lærergerningen var Villads Nielsen Brøns optaget af litterære sysler og blandt hans optegnelser (Almanak optegnelser) findes også en del notitser, der er af værdi for hans egen tids historie. (kildeangivelser i DBL).

At han holdt forbindelse med biskop Hegelund i Ribe, ses af biskoppens Almanakoptegnelser, der blandt andet nævner hans bryllup med Margrete, datter af biskop Thøgersen i Viborg: 'November 1598 M. Willatz Brunss og Margretes Bryllup udi

Wiborg', samt i maj 1599: 'M. Wilhardus og hans hustru Margret vaar heer udi Ribe'.

Margrete Pedersdatter, datter af biskop Peder Thøgersen i Viborg. Margrete var den næst yngste af biskoppens store børneflokk og voksede op i Viborg i den meget spændende tid lige efter reformationstiden. Hun voksede sandelig også op i et gejsteligt milieu, to af hendes brødre var præster i Viborg, en i Ålborg, og af hendes fire søstre blev tre gift med præster og en med en læge, der også var kannik ved domkirken. Gennem sin stedfar, der var borgmester og landstingshører, Gunde Grøn, var hun beslægtet med mange kendte Viborg borgere og gennem hende kom Villads Nielsen Brøns i slægt med mange indflydelsesrige personer i tiden.

****254/255**

Jens (Johs) Lund *c.1572 Dybbøl. Død 28.5.1640 Dybbøl. Sognepræst i Dybbøl

Anna Fabricius *c.1599 eller før. Død 15.10.1646

Jens Lund studerede formentlig i Rostock, og efterfulgte sin far som sognepræst i Dybbøl c. 1595 og var præst her indtil sin død i 1640 (1640. d. pie doctus uir Johs Lundius Past eccl. Duppel d. 28. Maii hora 8 vesp. Aet. 68. minist 44). Han blev efterfulgt af sin søn Philipp. Der var ifølge Stammbuch der Familien Lund tre børn i familien, to sønner der var præster og en datter (f.1614) gift med en præst, men faktisk var der ifølge Arends endnu en datter gift med en præst og sandsynligvis flere børn, herunder **Ingeborg Lund.**

Hans hustru, **Anna Fabricius**, var datter af præsten i Broager, provst Peter Fabricius, er måske født lidt før 1599, da hendes ældste barn er angivet som født 8.1.1614.

Annas mor, Anna Fischer, blev ifølge Arends, Wiberg og andre kilder halshugget for hekseri og man kan tænke sig til hvad det har betydet for søskendeflokken, der var mellem 12 og 18 år da det skete og faderen efterfølgende blev afsat som præst. Efter Jens Lunds død blev Anna Fabricius gift igen 18.6.1643 med Chresten Brunckertsen, præst i Hagenbjerg (1580-1647).

256

**Johann Helweg *c.1490 Langwedel i Daverden sogn.
Gårdmand, nævnt senest 1540.**

Johann Helweg, som, ifølge Personalhistorisk Instituts slægtshistoriske undersøgelse, uden tvivl kan betegnes som Helweg slægtens stamfader, nævnes endnu 1540, men 1554 nævnes på hans skattemandtals plads Andreas Helweg.

Den danske slægt Helweg er udgået fra en gammel bondeslægt Helwege der, så langt den har kunnet følges tilbage i tiden, boede i landsbyen Langwedel i Daverden sogn ved Verden i Hannover, syd for Bremen ... Daverden som altid har været et selvstændigt sogn, har altid været temmelig beskedent. I 1522 omfattede det 5 gårde, 1634 6 gårde, 1750 11 gårde og en del huse med ialt 186 personer ... Oplysningerne om familien kommer ikke fra kirkebøger så tidligt, men fra skattelister (Kastenregister). Gårde havde før 1750 ingen nærmere betegnelse, hvorfor det er svært at fastslå netop hvilken gård, familien har boet på, men da der til stadighed i de spredte skattelister kun nævnes en eneste familie Helweg, kan man med en til vished grænsende sandsynlighed sige, at det drejer sig om den samme slægt. (Personalhistorisk Redegørelse: Helweg).

400/401

**Jørgen Jensen Sadolin *c.1499 Viborg. Død 19.12.1559
Odense. Biskop i Odense.****Maren Ibsdatter Hegelund * Skive. Død c. 1545**

Blandt de danske reformatorer har både samtid og eftertid sat Sadolin på første pladsen efter Hans Tausen. Hans iver var ligeså stor men hans temperament var roligere og besindigere (Lex Latus Rer. Dani Index: Georgius Johannis Vibergius Espiscopus Fion. Vir admodum bonus, et secundus a Johanne Tausonio repurgata doctrine Evangelica in Dania propagator). 'Jørgen Jensen Sadolin var Fyns første evangeliske biskop. Han havde en stærk og levende tro, men han var en mild mand, der ville lade

det nye arbejde sig selv frem. Derfor måtte han høre meget ilde'. (Kirk.hist. Saml. 4r. 3).

Sadolin stammede fra en herredsfoged på Mors, Christen Jensen Sadolin, der levede på Chr. Is tid, hvis søn, Jens Christensen, flyttede til Viborg, hvor han blev alterpræst og giftede sig med Maren Nielsdatter. Disse to var forældre til Jørgen Jensen, som selv ikke synes at have brugt navnet Sadolin, men kaldte sig Wiburgius. Dog hedder det om ham hos Biskop Peder Villadsen i Viborg: *Erat ille Wiborgo oriundus antiqua Sadelmagerorum familia ...*

Efter hans aldersangivelse da han døde må han være født 1499. Han har formentlig gået i skole i Viborg og var et par og tyve da han kom til universitet. Efter akademiske studier (vel i Tyskland) vendte han tilbage som magister og ivrig lutheraner, rimeligvis i sommeren eller efteråret 1526, til Viborg, hvor han traf Hans Tausen, der med kongelig beskyttelse prædikede det nye evangelium i Skt Hans kirke. Men for at hjælpe Tausen gav kongen Sadolin tilladelse til at bo i Viborg og der 'læse og læse lade hvad som nyttigt kan være for unge personer', der ikke ville uddannes ved det papistiske universitet i København. Han blev således lærer ved denne præsteskoole og en stærk støtte for Tausen i hans evangeliske arbejde.

Kongen ønskede imidlertid Tausen til København og inden han rejste i sommeren 1529, blev Jørgen Jensen Sadolin efter borgernes ønske sognepræst ved dominikanerkirken i Viborg og blev præsteviet af Hans Tausen. Forinden eller samtidig blev han gift. Sadolin blev efter Tausens forflyttelse leder af det evangeliske arbejde i Viborg og stod bag ved en overenskomst om at reformere gudstjenesterne i domkirken.

I juli 1530 afholdtes Herredag i Kbh., hvor katolske prælater og evangeliske prædikanter stod overfor hinanden. Heri deltog JJS meget aktivt på Tausens side med at fremme Reformationen i Kbh. Efter at Sadolin kom tilbage til Viborg blev gudstjenesteordningen indført i Viborg domkirke, bl.a. skulle der

prædikes på dansk, og dermed var Lutherdommens sejr i Viborg nået.

På denne tid udgav JJS forskellige skrifter, bl.a. et om forhandlingerne ved Herredagen og en oversættelse af Luthers skrift om ægteskabet; dette forstår sig, da JJS selv var blevet gift med **Marine Ibsdatter Hegelund**, en borgerdatter fra Skive, med hvem han fik ti børn – med sin anden kone, Elsabe Lauridsdatter fik han yderligere seks børn.

Sadolin var endnu 1530 i Viborg, fuldstændig omvendt og i slutningen af 1531 eller begyndelsen af 1532 blev han opfordret til at tage til Odense, som var meget lidt berørt af Reformationen. Bisperne, Beldenak og Gyldenstjerne, var verdslige prælater. Med Peter Palladius og andres ankomst til byen ændrede billedet sig.

Han kom dertil tidligt i 1532, fik 40 mark i årlig løn og kgl. Befaling til fri underholdning og fri bolig i Skt. Knuds kloster. Han kaldte sig selv Co-adjutor in verbo – medhjælper i Ordet – en slags åndelig medhjælper for den endnu siddende Biskop. Først i september 1537 blev han indviet til superintendent i Fyns stift. Denne titel blev senere udskiftet med biskoptitlen.

Sadolins milde væsen, gjorde at han ønskede at fare frem med lempe hvad angik reformationens indførelse for eksempel i landsognene; han ville gerne, at reformationen blev indført uden at skade for meget. Dette medførte vanskeligheder for ham med mere fanatisk indstillede præster.

Han døde 19.12.1559, men hans sidste år var præget af svagelighed, særligt af øjensvagelighed. Ligstenen, der blev sat over ham i Gråbrødrekirken hænger nu i Skt. Knuds kirke i Odense.

Sadolin førte korrespondance – på latin – med mange af rigets store mænd og han hører til den lille skare, der formåede at bringe Reformationen til Danmark. Ordets udbredelse blandt almuen lå ham meget på sinde og det var ham, der oversatte Luthers lille Katekismus til dansk i 1532. (DBL)

****402.****Niels Ulf * ? Død 1572 ?**

Niels Ulf var den første sognepræst i Nysted 1554-1572.

****416.****Niels Villadsen,*1538. Død 29.1.1596 Bonde og Sandemand i Brøns**

I afsnittet om Magister Villads Nielsen Brøns i DBL omtales hans fader Niels Villadsen som 'den ansete bonde'.

Denne søn (Villads Nielsen Brøns) fødtes vistnok efter 1560 i Brøns i Hvidding herred i Tørning Len og fortæller om sin fader, bonden Niels Villadsen, at han var en 'ærlig og velagt Sandemand som døde den 29de januar 1596, 57 år gammel'. (*En Sandemand var en fast nævning, 8 per herred, som afgjorde markskelsager + div. straffesager og sager mellem kirke og bonde*).

På en ligsten over sin fader på kirkegården i Brøns skrev M.Villads Nielsen, foruden nogle danske linier, følgende latinske vers:

Vir simplex, verax, plus hoc bene ab orbe migravit,
Astra animam, corpus busta paterna tenent,
Uxor, tres nati, natæ totidem hocce locarunt
Saxum. Horum carmen qui dedit, unus erat.
Rustice, disce, Pater, reste sic tollere Natos,
Sic colere, o Fili rustic, disce Patrem.¹

(*En åben og ærlig mand, fromt og vel har han forladt denne verden – Stjerner fastholder hans ånd, hans forfædres grav hans legeme. – Hans hustru, tre sønner og ligeså mange døtre befinder sig i Saxum. Han var een, som gav årstiderne sang, - Landlige, bortgangne fader ... Hvilken vrede, o, landlige søn, bortgangne fader.*)

¹ Kirkehist. Saml. 3.RK.IV pag. 482

****418/419**

Peder Thøgersen *c.1532 Viborg. Død 3.1.1595 Viborg. Biskop.

Margrethe Jensdatter *c.1532 Viborg. Død 23.12.1602 Viborg.

Peder Thøgersen gik i skole i Viborg, siden studerede han i København og udlandet og blev først kapellan og derpå 1558 sognepræst ved domkirken i Viborg. Samtidig fik han et kanonikat i Viborg og i 1565 blev han magister i København og valgtes 1571 med stor tilslutning til biskop i Viborg. Før han blev bispeviet blev han efter kgl. Befaling underkastet en prøve af universitetets professorer. Som biskop synes han at have virket med dygtighed og nidkærhed.

Dertil kom at han havde gode forbindelser til hoffet og kansleren Niels Kaas; vistnok derigennem fik han udvirket at 30 sogns kongetiender blev henlagt til Viborg katedralskole til underhold for 30 disciple. Således fik Viborg en institution i lighed med Kommunitetet ved Kbh. universitet.

Margrethe Jensdatter, der var datter af kannikken, mag. Jens. Hansen, må formodes at være blevet gift med Peder Thøgersen c. 1550, da hun var c. 18 – 20 år, idet deres søn Thøger Pedersen blev student 1578 og er vel født omkring 1550. Margrethe giftede sig anden gang med landstingshører, borgmester i Viborg Gunde Christensen Grøn i 1598.

Margrethe var ifølge DBL samlingspunktet for den tradition der i Viborg nedfældede sig om reformationstidens tildragelser og dette støttes også af den tradition, at hun fra barnsben havde oplevet Viborgs historie lige fra skipper Clements tid. Hun var beslægtet med mange af de gejstelige og verdslige, der spillede en stor rolle i denne spændende tid i Viborg og skal have givet sine mange minder og oplevelser videre til børn og børnebørn på sine gamle dage i sin anden mand, Gunde Grøns store hus på Nytorv.

****468**

Jens (Johs.) Andersen/Andræe Lund. *15.. Bøjskov, Ullerup sogn. Død 3.5.1595 Dybbøl.

Feltpræst? – Ordineret København 1566. Præst i Adsbøl 1569. Sognepræst i Dybbøl 1571-1595.

****470/471**

Peter (Schmidt) Fabricius *26.4.1566 Tønder. Død 4.7.1655 Braderup/Sattrup, Provst.

Anna Fischer *15.. Død 1631 eller 1632.

Hvor Peter Fabricius, søn af Hans Schmidt, fik sin uddannelse vides ikke, men han blev kapellan i Løgumkloster i 1596. Hans forgænger som sognepræst i Broager, Johs. Berndes, døde 6.4/14.4 1596 og Peter Fabricius blev 3.10.1596 gift med enken, Anna Fischer. 15.11.1598 blev han valgt til Provst i Als, Sundeved mm. dengang et slesvig-holstensk fyrstedømme.

De fik tre børn: Christian, der kaldte sig Fischer, som blev uddannet til læge i udlandet men som i 1641 blev imm. ved Kbh. universitet og praktiserende læge der; to døtre, der blev gift med præster, Marike, gift Nic. Brun, sogne præst i Sattrup og Anna, gift Jens Lund, sognepræst i Dybbøl.

I 1631 blev hans kone, Anna Fischer, halshugget for hekseri: 'beschuldichte Hexerey, halber ist enthauptet', 'sie soll wegen Hexerei enthauptet werden sein'. Provsten fik ikke engang lov til at holde ligprædiken over sin kone for Fyrsten nægtede ham tilladelse til at vise hende denne hæder ved begravelsen. I samme år blev Peter Fabricius afsat som provst 'med skam' af Fyrsten grundet 'allerhand unrechtmäsiger'. Om dette skyldtes, som et rygte gik, at han skulle have fornærmet Fyrsten eller om afsættelsen skyldtes hans kones henrettelse, kan vi kun gisne om. Under alle omstændigheder, har det været en vanskelig tid for ham, især da han også blev afsat som sognepræst i 1636. Det kan tænkes, at han kom til at bo hos sin datter i Sattrup, som har efterladt nogle efterretninger om ham og sin mor.

Peter Fabricius døde 89 år gammel 4.7.1655 ikke i Braderup (Arendt) men i Sattrup: 'non Brarup sed Satrupi (hvor hans svigersøn var præst) mortuus et sepultus esse dicitur'. At Anna Fischer blev halshugget og ikke brændt skyldtes nok at hun var en 'standsperson'. Om hendes forbrydelse har det ikke været muligt at finde noget. Men mange kvinder på den tid led uskyldigt døden som hekse.

800/801**Jens Christensen * Mors. Død Viborg ? Alterpræst (Vicarius) i Viborg. Karine/Karen Nielsdatter**

Jens Christensen er en tåget skikkelse men han angives i alle værker og undersøgelser om den senere biskop i Odense, Jørgen Jensen Viburgius Sadolin, som dennes far.

Jens Christensen var selv søn af en herredsfoged på Mors på Christian Is tid, Christen Jensen, der brugte navnet Sadolin (latiniseret form af sadelmager).

Vor viden om disse fjerne forfædre stammer fra en 'Beretning om slægten Sadolin' skrevet som latinske vers i 1566 af Jens Christensens sønnesøn, Hans Jørgensen Sadolin, sognepræst i Thoreby og poeta laureatus.

Jens Christensen bosatte sig i Viborg og ægtede Marine Nielsdatter; med hende havde han en eneste søn, den ovennævnte biskop Jørgen Jensen.

802**Ib Hegelund, * i 1400-tallet. Borger i Skive**

Ib Hegelund var far til biskop Sadolins kone, Maren Ibsdatter Hegelund. Han nævnes også i Hans Jørgen Sadolins ovennævnte beretning om slægten Sadolin.

****836/837****Thøger Jensen (Broder Thøger). Død 6.6.1538 - Præst og lector ved Viborg Domkirke.****Anna Pedersdatter.**

Broder Thøger var munk i Johanitter Ordenen (Korsbrødre) i Viborg på den tid hvor reformationstankerne begyndte at udbredes. Han blev tidligt omvendt til reformationsbevægelsen af Hans Tausen, der, bortvist fra klosteret i Antvorskov for sine kætterske tanker, kom til klostret i Viborg i 1525, og forlod klostret sammen med ham for at blive reformationsprædikant; han skal have fulgt med ham til København for at deltage i det store reformationsmøde. Senere, 1530-32, stod han en anden af de

Viborgske reformatorer, magister Jørgen Jensen Sadolin, bi da denne forlagde sin reformations virksomhed til Odense; det var en vanskelig tid og her blev de begge udsat for forfølgelse, og efter sandsynligvis kort tid vendte han tilbage til Viborg for at lede den prædikantskole, som Sadolin havde begyndt.

Thøger Jensen støttede således både Hans Tausen og Sadolin, men han nåede ikke deres stærke position og store indflydelse. Han blev dog den første evangeliske læremester (lector) ved Viborg Domkirke og tillige sognepræst ved Sortebrødre klostret i Viborg.

Thøger Jensen blev gift i 1532 med Anne Pedersdatter, vistnok, ifølge DBL, en tidligere nonne. Men Martin Luther havde jo også vist vejen ved at gifte sig.

I 1538 noterede præsten i Strandby, Christiern Nielsen Juel, i sin årbog: Anno 1538 feria quinta ante penteconstum (6.juni 1538) obiit Dm Theodgarus lector theologicus Vibergia.

838/839

Jens Hansen. Begravet 2.9. 1558 Viborg Domkirke. Kannik, magister.

Maren Knudsdatter.

Reformationstidens tætte gejstlige samfund var grobund for mange ægteskaber; således også Jens Hansens datter, Margrethe Hansdatter, der blev gift med biskop Peder Thøgersen (s.d. 418/419).

****940 Hans Schmidt**

Hans Schmidt var far til Peter Fabricius, der, som så mange præster, valgte at bruge den latiniserede form for deres fædrene navn.

****942 Hans Fischer**

Hans Fischer nævnes hos præstehistorikeren Wiberg som far til Anna Fischer,

1600**Christen Jensen, levede på Christian Is tid, dvs. midt i 1400 tallet som herredsfoged på Mors.**

Vor viden om ham stammer fra en beretning om slægten Sadolin som hans sønnesøn, sognepræst i Thoreby, Hans Jørgensen Sadolin, skrev i 1556.

Denne første mand af slægten, som man har kendskab til og som øjensynligt kaldte sig Sadolin, var herredsfoged på Mors. En herredsfoged på den tid fremtrådte som dommer og leder af herretinget, dog i samarbejde med forskellige nævn. Men det var først og fremmest en slags domstol.

I mangel af en oversættelse følger hermed nogle vers af Hans Jørgensen Sadolins beretning på latin:

Hans Jørgensen Sadolinus Seretning om hans Slægt.

Ad D. Joh. Francisci Ripensem, de generis sui propagine.

Joh. Georgius. ~ Hans Jørgensen.

.....

 In Cimbría, quæ Morsia nobilis ~ Vandsyssel, Mors

Tellus aquosis fluctibus hinc et hinc,

Circumdatur, vixit vir acri

Oreque, menteque, Christiernus: ~ Christen

Johanne natus qui patre floruit,

Et lege recta terruit improbos.

Justosque inuit. Christiernus

Ille Sadolinus erat vocatus. - blev kaldet Sadolin

Sancto vetustus qui proavus meus

Vitam peregit coniugio probè

Cum femina casta et pudica, - Kvinde, ren, beskeden

Nomine quæ Catharina dicta est. ved navn Catharina

Ilis filij tres, filiole et duæ. ~ 3 sønner, 2 døtre

Nati: Johannes, inde et Erius, et Jens, Erik,

Inarus, Ingella, et Tyara: Iver, Inge, Thyra

Et quibus est mihi nomen Johannes.

Blandè Minervam qui rutilam colens

Poetus decoris artibus imbuit,

Urbs Cimbricæ quæ stat peraltis

Turribus astra premeus Viberga. Viborg

Ille ò Marina Nicolæ nata

Marine Nielsdatter

Ævo virenti sustulit vicium

Gnatum, Georgium Johannem, Jørgen Jensen

Quem bonè patria nostra novit.

Bilag

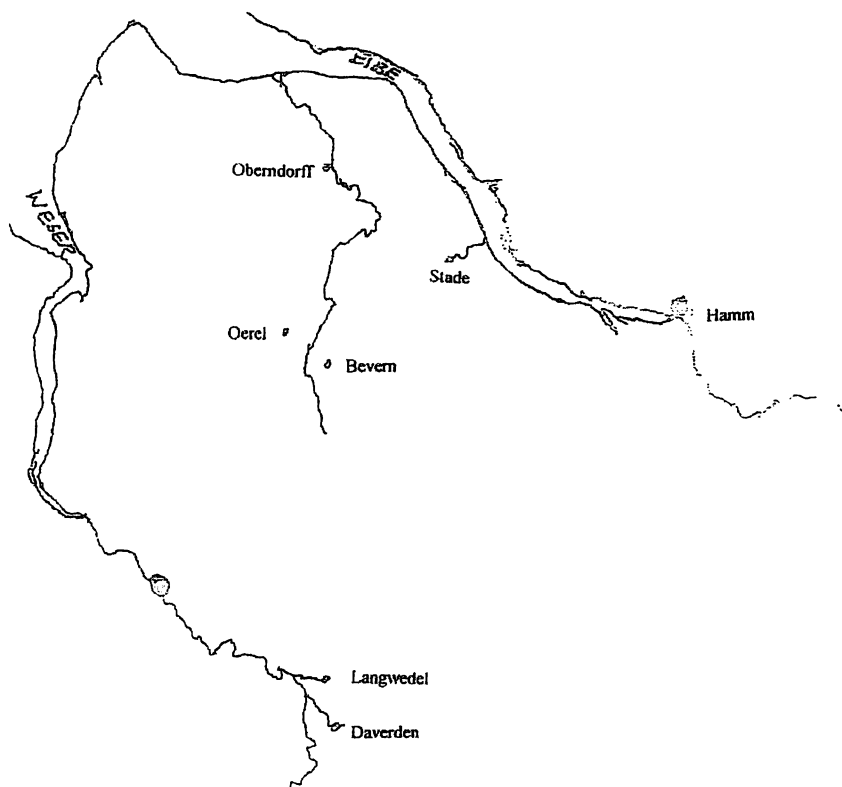
Jeg har udvalgt nogle eksempler på særlige notater og undersøgelser, som jeg har anvendt til at løse gåder eller belyse problemer i forbindelse med arbejdet med anetavlen.

1. Hans Zaharias Helweg stamtavle – de første fire generationer
2. Helweg egnen i Niedersachsen
3. Afskrift af H.Z.Helweg og Anna Elsabe Wendts dåbsattester
4. Wendt og Butzbach stamtavler
5. Munch – Pfalzen forbindelsen.
6. Hurtzig – nye oplysninger
7. Hypoteser og notater
 - 7.1 Anna Fischer
 - 7.2 Ægidius Brøns
 - 7.3 Ingeborg Lund
 - 7.4 Jørgen Jensen Sadolin
 - 7.5 Dorothea Christina Pfalz(en)
8. Kilder

Bilag 1: H.Z. Helweg stamtavle - de første fire generationer

2 Heinrich Christian Helweg Stadskirurg Husum * 1743 Hamm + 1815 Husum ∞ 1773 Husum	4 Johann Hinrich Helweg Tømmerhandler i Hamm *1704 Langwedel, Daverden. + 1773 Hamm, Hamburg ∞ 1736	8 Hans Helweg Gårdmand i Langwedel *c.1672 + 1722 Daverden ∞ 1700	16 Claus Helweg Gårdmand i Langwedel * 1625 Daverden + c.1681.
		9 Ann Ilse Meyers *c. 1673 i Daverden + 1751 i Daverden	18 Hinrich Meyer Gårdmand i Daverden
	5 Juliane Beate Sophie Hurtzig * 1708 i Bevern + 1744 i Hamm	10 Philipp-Hinrich Hurtzig Præst i Bevern og Oerel *c. 1665 Stade + 1731 Oerel ∞ c. 1703	20 Peter Hurtzig Ingeniør-Løjtnant, Stade * i Sverige + 1676 Verden
		11 Antoinette zur Hellen * 1682 + 1753 Oerel	
3 Johanna Margaretha Munch. Dbt. 1749 i Flensborg Marien + 1822 Odense Vor Frue	6 Hannibal Nielsen Munch (Münch) * 1708 Jordløse + 1782 Flensborg Marien ∞ 1748, Nordborg, Als	12 Laurids Nielsen Munch Sognepræst i Jordløse * 1666 Helsingør. + 1725 Jordløse ∞ 1701 Tanderup	24 Niels Hansen Munch Præst ved Olai K * 1626 København + 1682 Helsingør
			25 Karen Sadolin * 1626 i Horbelev + 1685
		13 Johanna Margrethe Rasmusdatter Leegaard * 1680 Fåborg + 1725 Jordløse	26 Rasmus Lauritzen Byfoged Faaborg, Birkedommer, *? + 1729 Tanderup
	7 Dorothea Christina Pfalzen/Falsen * 1726 Nordborg Als. +1751 Flensborg Marien	14 Carl Gustaf Pfalzen Herredsfoged i Nordborg * c.1691 + 1755 Nordborg ∞ 1724 Felsted	27 Christence Hansdatter Leegaard * c. 1650 + c.1720.
		15 Marine Peters * 1690 Felsted + 1744 Nordborg	30 Peder Pedersen Sogneegn i Felsted * 1658 + 1704. ∞ 1687
	31 Anke Brøns * 1662 Daler + 1728 Felsted		

Bilag 2: Helweg egnen i Niedersachsen

Bilag 3: Afskrift af H.Z. Helwegs og Anna Elsabe Wendts dåbsattester

1822

Zu dem Taufregister der Kirche in der Stadt Husum findet sich aufgezeichnet dass der hiesige Chirurgus Heinrich Christian Helweg und seine Ehefrau Johanna Margaretha, geboren München aus Flensburg, anno 1785, den 8ten April (Schreibe eintausend, sieben hundert fünf und achtzig, den achten Aprils) einem Sohn haben taufen lasse, welcher den 5ten (fünften) April geboren und Hans Zacharias Helweg genannt worden, diese ... als dass der Requirerent, Herr Doctor der Medicin Hans Zacharias Helweg, jetzt in Odense under derselbst (verheiratet?) mit Anna Elsabe, geboren Wendten aus Husum, ... mir zur genügen bekannt ist, der gedachte Sohn is
Husum, den 28ten März 1822. A.T.Hartz. Kirchenprobst.

1822

Zu dem Taufregister der Kirche in der Stadt Husum findet sich aufgezeichnet dass der hiesige Nadler Nicolai Heinrich Wendt und seine Ehefrau Christina Margaretha, geboren Butzbachs allhier, Anno 1790, den 19ten December (Schreibe: Ein tausend, sieben hundert und neunzig, den neunten Decembers) eine Tochter haben taufen lassen, welche den 15ten (fünfzehnten) December geboren und Anna Elsabe Wendten genannt worden, diese ... als dass Requirerent mir zur genügen bekannt ist, gedachte Tochter, und ... (gleiches?) mit dem Herrn Doctor der Medizin Hans Zacharias Helweg jetzt in Odensee in Ehestand Lebe, bezeuge ich mit meiner hand und meiner ...
Husum den 28ten März 1822

Kilde: Den almindelige Enkekasse. Indskudssager nr. 13677,
R.A.

Bilag 4: Forfædre til Anna Elsabe Wendt

2 Nicolaus Heinrich Wendt Nålemager * 21.11.1755 Husum + ml 1818-22 Pellworm ∞ 1.4.1782 Husum	4 Christian Friederich Wendt Nålemager * 12.1.1727 Heide + 21.10.1803 Husum	8 ² Christian Friederich Wendt Nålemager *1692 Malchin Mechlenburg + 1767 Husum	16 ³ Hans Wendt zu Malchin Mechlenburg + f. 1703
		9 Magdalene Raben * mar 1693 Heide + 27.6.1773 Husum	17 Maria Sabina Kratzen zu Malchin Mechlenburg + e. 1703
			18 Hans Andreas Raben * 16.10.1656 Heide + 2.10.1713 Heide
	5 Anna Elsabe Meyer(n) Dbt. 2.11.1729 Heide Dittmarsken + 28.9.1818 Husum	10 Nicolaus Heinrich Meyer * Ca.1695 Hildesheim + 28.10.1774 Heide ∞ 26.10.1723 Heide	19 Anna Kockens * c. 1662 + 18.1.1729 Heide
			22 Hans Peters
3 Christina Margretha Butzbach * 11.9.1759 Husum + 7.3.1840 Odense, Vor Frue	6 Arendt Butzbach Snedker Dbt. 3.6.1703 Alt Kalen + 21.3.1785 Husum	11 Elsabe Peters * 1699 Heide + 11.6.1769 Heide	
		12 Andreas Putzebach Adelichten Gut Rey Alt Kalen	
	7 Engel Christina Wendt * 8.12.1717 Heide + e. 1785	13 Catharine Karnatzen	
		14 Jochim Wendt * Malchin, Mechlenburg + 2.11.1763 Heide	28 Hans Wendt zu Malchin Mechlenburg + f. 1703
15 Anna Margaretha Martens * 25.7.1697 Heide + 4.9.1747 Heide	29 Maria Sabina Kratsen zu Malchin Mechlenburg + e. 1703	30 Hans Martens Heide	

² Christian (8) og Joachim (14) er brødre.

³ Maria Sabina boede i Malchin i Mechlenborg 1703-4 so enke. Dvs Hans Wendt døde mellem 1692, hvor sønnen Christian er født og 1703.

Bilag 5: Munch - Pfalzen. Stadier i en undersøgelse.

Denne undersøgelse drejer sig om forbindelsen mellem Hannibal Munch i Flensborg og hans kone fra Als (6/7) i anetavlen. Afsløringen af denne forbindelse har været en af de centrale sager i mit arbejde: Her fra, fra disse to, har det været muligt at trække linier tilbage i mange generationer.

Om Hans Zacharias Helweg har vi fra Mimi Helwegs Stamtavle over Familien Helweg (1934) den oplysning, at hans far, Heinrich Christian Helweg (1743-1815) var amtskirurg i Husum og at hans mor hed Johanna Margaretha (flere stavemåder) Munch og var datter af stadskirurgen i Flensborg, der ligesom Husum dengang var dansk.

I en ældre stamtavle over Familien Helweg (H.J. Møller Odense 1899) hedder det, at 'Johanne Margarethe var datter af amtskirurgen i Flensborg, Hannibal Mönch, en Præstesøn fra Fyen ... Hendes Moder var fra Als og hed enten Feyersen eller Fersen'.

For at komme videre i sagen drog jeg til Flensborg og forhandlede med Kirkebogskontoret, der langt om længe gav mig det svar, som har givet mig løsningen på så mange gåder. Jeg fik derfra en fotokopi af kirkebogen fra Marienkirke i Flensborg i 1782 med indførslen om Hannibal Munchs død. Der var gode oplysninger at hente her.

Sterberegister der Kirchengemeinde St.Marien in Flensburg ... 1782. Dødsdato 30 Nov. Begr. 5.Dec. **Hannibal Nielsen Münch** Bürger u. Chirurgus hieselbst des weil. der Dänische Pastoris zu Jorløse Hr. Lorens Nielsen Münchs u. weil. Fr. Johanna Margaretha geb. Lausen (sic! =Lauridsen) ehel. Sohn. Ist zu 2ten Malen verheiratet: 1. mal mit weil. **Dorothea Christina geb. Faltzen**. 2. mal mit Anna Margaretha geb. Botha. Alt 74 Jahre 31 Wochen.

No.	Dag.	Navn
29 ^{de}	1 ^{de}	Econora Ulrica Mundt, videnskab. Dr. Margareta Bon # Sim Johan Mundts med hustru Catharina, fød. To senhagenss yngste Datter. aet 16 Aar.
29 ^{de}	2 ^{de}	Matthias & Wilhelm Möller, videnskab. Dr. J. J. J. Hans in de D. Möller & Coachim Möllers med Catharina, fød. Lorenzens søster. aet 16 Aar.
29 ^{de}	2 ^{de}	Sofias Richelsen, videnskab. Dr. Thomas Ri- chelsens med hustru Catharina, fød. Lorenzens, fød. aet 5 Aar.
30 ^{de}	3 ^{de}	Hannibal Velfenmunch, videnskab. Dr. Kirurgus hoflæge, videnskab. in de D. Velfenmunchs Pastor i Jarck Lorenz Velfenmunchs med hustru Johana na Margaretha, fød. Løwen, fød. i den malen aet 17 Aar. 1 ^{de} med hustru Dorothea Christina, fød. Falder, 2 ^{de} med hustru Margaretha, fød. Botth. aet 17 Aar 3 Uger. 3 ^{de} med hustru Johanna Margaretha, fød. Stollweg, aet 2 Aar 3 Uger. 4 ^{de} med hustru Hans Botth. 2 ^{de} , Dorothea, fød. Johanna, fød. Bierwirth. 3 ^{de} Lorenz Velfen.

Hinterläst aus erster Ehe eine Tochter Johanne Margaretha verheiratet Hellweg. Aus 2ten Ehe 3 Kinder 1. Hans Both 2. Dorothea Christina verheiratet Bierswirth 3. Lorenz Nielsen.

Det viste sig således, at Hannibal Nielsen Munch var søn af Pastor Laurids Nielsen Munch i Jordløse på Fyn og senere undersøgelser viste, at han var søn og sønnesøn af præster og at hans oldefar var brygger i København. Gennem disse oplysninger og især fra præstehistorier som Wiberg og Arendt, har jeg kunnet trække mange linier tilbage i slægten - som anetavlen vil vise.

Tilbage til Hannibals datter, **Johanna Margaretha Munch gift Helweg.** Hendes mor skulle ifølge de eksisterende stamtavler have været fra Als og have heddet Feyersen eller Fersen. Men takket være oplysningerne i kirkebogen i Flensborg, vidste jeg nu, at hun hed Faltzen eller Pfaltzen og havde faet bekræftet at hun var fra Als. Til at begynde med havde jeg ikke meget held med min videre forskning, men en slægtsforsker, der arbejdede på Landsarkivet i Åbenrå, henviste mig til en undersøgelse foretaget af en præst i Sønderjylland i 1863, som skulle være en afskrift af Nordborg kirkebog. Artiklen fandtes i Danske Samlinger for Historie mv. Bd V (274-352) og Bd.VI (45-80 og 137-185).

Da jeg i den afskrevne kirkebog for Nordborg fandt en indførsel om Secretair Carl Gustaf Pfalzen, hvis datter blev døbt Dorothea Christina den 19. maj 1725 og båret over dåben af Hertuginde Dorothea Christina af Nordborg i Secretairen hus, følte jeg, at jeg var på ret kurs.

Men en mindst ligeså vigtig indførsel i forbindelse med den Helwegske stamtavle var: Nordborg Kb. 1728 Dom VI p Trinitatis.

Deposition Tirsdagen efter den 23. juni senior **Hannibal Monck** (!) amts chirurgus udi Flensborg og **mademoiselle Dorothea Christina Pfalzen** af Nordborg.

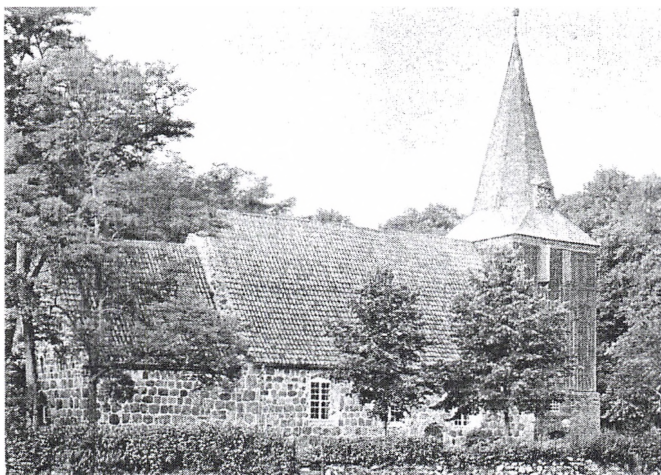
Bilag 6: Hurtzig – nye oplysninger

Denne undersøgelse, foretaget på min foranledning af en slægtsforsker i Oerel, den egn hvor Hurtzig familien levede, er medtaget for at give et indblik i den grundighed, hvormed en slægtsforsker arbejder. Der er anvendt lokale kirkebøger (hvorfra blandt andet fadderoplysninger belyser familiens sociale status) og omfattende arkivstudier i Stade, hvor især oplysninger om pastor Hurtzigs bror er interessante.

Nedenfor er afskrift af breve modtaget i denne anledning.

Øvrige kilder til HURTZIG:

1. Personalhistorisk Instituts undersøgelse for det Helwegske Familielegat 1957. NB. Oplysningerne om de to Hurtzig døtre, der blev gift Helweg er fejlagtige og er korrigeret ved nedennævnte undersøgelse.
2. Peter Hurtzig stammede fra Sverige og familiens tilstedeværelse skyldes den svenske besættelse af Stade og denne nordtyske provins mellem 1648 og 1712.

Den 1000 årige gamle kirke i OEREL

Ev.luth. Pfarramt
Tel. 047 65/376
Bahlenstraße 29
2141 OEREL

Barchel, d. 01.12.1994

Sehr geehrte Frau Branth!

Mein Name ist Helga Hoeft, und ich habe von unserer Kirchengemeinde den Auftrag bekommen Ihre Anfrage nach Ihren Vorfahren zu bearbeiten.

Es ist eine sehr Zeitaufwendige Arbeit und unser Pastor ist mit den alten Büchern nicht so vertraut und hat auch nicht die Zeit die vielen Anfragen zu bearbeiten.

Wir haben uns lange überlegt ob wir Ihren Auftrag überhaupt annehmen da gerade in der Zeit von 1700-1800 die Bücher sehr unsauber und lückenhaft geführt wurden. Es gibt zu der Zeit auch kein Inhaltsverzeichnis, und die Eintragungen müssen aus der Altdeutschen-Schrift übersetzt werden. Ich arbeite seit vielen Jahren nebenberuflich für die Kirchengemeinde und bin leider die einzige Person die diese alten Kirchenbücher übersetzen und entwirren kann

Daher können wir nur wenige Aufträge im Jahr bearbeiten.

Würden wir einen Archivar hinzuziehen wäre es eine sehr teure Angelegenheit für Sie und alle anderen Personen die etwas über ihre Ahnen wissen möchten. (Die Kirche stellt diese Arbeit in Rechnung.)

Es freut mich, Ihnen mitteilen zu können, daß ich Ihre Anfrage mit Erfolg abschließen kann.

Außer Geburten, Trauungen und Todeseintragungen ist in Oerel und Bevern nicht viel über die Familie Hurtzig bekannt.

Über die Herkunft der Familie konnte ich nur etwas erfahren indem ich bei den Geburten der Kinder die Herkunft der Paten (Gevatern) und die Familienbande derer mit der Familie Hurtzig verknüpfte.

Über den „Gevarter Peter Wilhelm Hurtzig, Richter in Oberndorf, und die frau Filter aus Oberndorf bekam ich die richtigen Unterlagen im Staatsarchiv in Stade. Über den Pastor Philipp Hurtzig und seine Frau Ant. Geb. Hellen gab es nur dürftige Unterlagen die mich nicht weiterbrachten. Ich habe alles was Ich über die Familie finden konnte abgeschrieben und ich versichere, es ist alles was die Archive zu bieten hatten. Wo der Pastor Hurtzig vor Bevern war und wo er seine Frau heiratete ist unbekannt.

Über den Geburtsort der Anthonette zur Hellen ist in den Archiven nichts verzeichnet. Ich vermute sie stammt nicht aus dieser Gegend, da der Name zur Hellen ansonsten in den Archiven nicht mehr vorkommt.

Auch der Geburtstag des Philipp Hurtzig ist nicht genau bekannt. Er wurde in Stade geboren. Sein Tod wird angegeben in Oerel mit Januar 1731. Es ist aber keine Eintragung im Kirchenbuch darüber. Lediglich seine Handschrift hört dann auf.

Über seine Eltern ist nur bekannt das sie aus Schweden kamen, wann sie geboren wurden oder wo sie sich verheirateten ist nicht bekannt. Auch der Todestag und Ort der Mutter ist nirgendwo vermerkt. Ebenowenig ist ihr Name bekannt. Vielleicht erfahren Sie darüber etwas in Schweden.

Erst 1715 wurde es zu Pflicht der Pastoren die Kirchenbücher zu führen, aber trotz dieser Verordnung der derzeitigen Regierung wurden die Eintragungen oft vergessen oder fehlerhaft eingetragen.

Wie Sie sehen habe ich jetzt auch die genauen Geburtsdaten der Ehefrauen des Joh. Hinr. Hellweg erarbeitet. Es war leider nicht möglich nur über die Beate Rebeca etwas über die Familie zu erfahren also mußte ich erst alle Familienmitglieder ausschreiben um den Lebensweg verfolgen und die gewünschte Auskunft zu bekommen. Ich hoffe meine Abschriften gefallen Ihnen und verbleibe mit freundlichen Grüßen Ihre

Helga Hoeft

(sign)

Ev.luth. Pfarramt
Tel. 047 65/376
Bahlenstraße 29
2141 OEREL

Die Familie Hurtzig stammt von einem Kaufmann aus Nyköping in Schweden ab, (dicht bei Nynäshamn) dessen Sohn PETER als Ingenieurlieutenant zur Leitung des Festungsbaus nach Stade kam und 1676 in Verden starb. Von seinen Söhnen wurde der Ältere, PHILIPP-HINRICH, Pastor in Bevern und später in Oerel; der Jüngere PETER-WILHELM, Richter in Oberndorf, wahrscheinlich um 1670 in Stade geboren. Er starb am 3.9.1742 in Oberndorf, bei Neuhaus / Otterndorf, Landkreis Cuxhaven. (Stader Jahrbuch 1954- (Lenz)

Die Söhne besuchten das Gymnasium in Stade. Peter Wilhelm trat dann in Militärdienste, und nahm im Dragoner-Regiment des Herzogs Friedrich-Karl von Württemberg in Italien am sogenannten 3.Raubkrieg teil. Welchen Dienstgrad er erreichte, ist nicht festzustellen. Nach dem Frieden von Ryswick kehrte er in seine Heimat zurück u. bewarb sich um eine Anstellung im Zivildienst. Die schwedische Regierung der Herzogtümer Bremen und Verden besetzte meist die mittleren Verwaltungsstellen mit ehemaligen Offizieren oder Unteroffizieren. Auch Richter und Schulzen in der Ostemarsch, die früher von den Eingesessenen aus ihrer Mitte gewählt worden waren, wurden jetzt von der Regierung ernannt. Als 1698 das Amt des Richter, des großen Kirchspiels Oberndorf an der Oste durch den Tod des Richters G. Kuhnhard frei wurde, ernannte die Stader Regierung Hurtzig zum Nachfolger. Die Eingesessenen erhoben Einspruch, der dazu führte das Hurtzig wieder abgesetzt wurde da die Interessen der Bürger nicht berücksichtigt wurden. Auf Grund einer Tribunalentscheidung, dann aber nach einer Endgültigen Entscheidung König Karls XII. vom 3.Aug. 1700 aus dem "Feldlager bei Henblebäk auf

Seeland" doch im Amte blieb. Ein Teil der Eingesessenen, vor allem die Wohlhabenden hatten sich auch für ihn eingesetzt. Als Richter war Hurtzig vor allem Verwaltungsbeamter und hatte die Aufträge der Regierung bzw. des Amtes Neuhaus auszuführen. Er erhielt ein monatliches Gehalt von zehn Reichstalern, außerdem mancherlei Spesen und Sporteln, so daß seine Einkünfte nicht gering waren.

Hurtzig war, als er nach Oberndorf kam, mit REBECA TODE verheiratet, die dort 1701 starb und eine Tochter hinterließ.

1 Jahr danach heiratete er MAGDALENA die Tochter des damals sehr wohlhabenden aber schon verstorbenen Oberndorfer Kaufmanns Paridon Filter. Die 4 Töchter dieser Ehe starben alle ganz jung und ebenso die 4 von 8 Söhnen. Hurtzig war recht wohlhabend. Er besaß ein Haus. Als die Dänen 1712 das Land eroberten verlor er sein Amt. Völlig unerwartet traf Hurtzig am Anfang des Jahres 1713 die Anklage, er sei ein Deserteur aus dänischen Diensten, die dazur nur dienen sollte, ihn zu erpressen. Um der Erpressung zu entgehen ist er vermutlich im nächsten Jahr nach Holstein geflohen, denn eine von ihm leider zum Teil unleserliche Beschwerde vom 24.Sept. 1714 scheint in Itzehohe abgefaßt zu sein.

Er enthielt die Bitte um Schutz gegen die unberechtigten Forderungen des Majors. Der Ausgang der Sache ist nicht festzustellen. 1725 ist er wieder als amtierender Richter nachweisbar, die Stelle hat er bis zu seinem Tode behalten.

Hurtzig starb am 3. September 1742 und wurde in der Oberndorfer Kirche beigesetzt.

Quellen: Kreisarchiv Otterndorf, Oberndorf) XIA Nr.4
XII,2 Nr.3 u.4 XVIII Nr.1 (Kirchenbücher Oberndorf)
Abgeschrieben und zusammengestellt von Helga Hoefl,
Lerchenhöhe 3, 27432 Oerel-Barchel
Okt. 1994

Abschriften aus den Kirchenbüchern von OEREL und BEVERN
und dem Staatsarchiv in Stade.
(Zusammengestellt von Helga Hoefl)

Familie Pastor Hurtzig

Philipp Hinrich Hurtzig, geb. ca.1665 in Stade. Gestorben 1731
in Oerel. Sohn des Ingenieurlientenants Peter Hurtzig.verst.1676
in Verden bei Bremen.

Verheiratet mit Antoinette zur Hellen, geb. ca. 1682. Geburtsort
unbekannt. Gestorben 12.12.1753 in Oerel, alt 71 Jahre 7 Mon.
21 Tag.

Ort der Heirat von Philipp und Antoinette unbekannt.

Philipp Hinrich Hurtzig war von 1700-1719 Pastor in Bevern,
von 1719-1731 Pastor in Oerel.

11 Kinder aus der Ehe

1.) Margarethe Elisabeth, geb.22.10.1704 in Bevern, verst.

2.) Maria Hedwig, geb.22.10.1704 in Bevern, verst.

3.) Anthonette, geb.19.05.1706 in Bevern verst.11.3.1789
1750 heiratet sie Johann Friedrich Mahler, wohnen in
Bremarhaven-L

4.) **JULIANE BEATE SOPHIE** geb. 28.3.1708 in Bevern.
verst.1744 i. HAMM.

1728 am 8.1. heiratet sie in 1.EHE in Oerel JOHANN
CARELLSEN und bekommt am 24.10.1728 eine Tochter mit
Namen ANTHONETT SOPHIE. Ob sie noch mehr Kinder von
Carellsen hatte ist hier nicht vermerkt. Woher Joh. Carellsen
kam, was er arbeitete, wann er starb ist hier nicht bekannt. Sicher
ist, JULIANE BEATE SOPHIE heiratet im Jahre 1736 als Witwe
den Holzhändler JOHANN HINRICH HELWEG aus Hamm bei

Hamburg. Am welchem Ort die Hochzeit war ist hier nicht bekannt. (Wahrscheinlich in Hamm bei Hamburg.)

5.) PHILIPP HINRICH, geb. März 1710 in Bevern, verst.1.10.1770 in Estebrügge bei Stade. Philipp-Hinrich ist ebenfalls Pastor und heiratet am 14.4.1734 Cath. Maria Bargsteden in Stade. Er ist von 1754-1770 Pastor in Estebrügge, vorher war er Feldprediger bei den Soldaten. Ein Sohn dieses Phillip Hinrich Hurtzig der am

4.10.1741 geb. ANTON NICLAUS Hurtzig, wird auch Pastor, und ist von 1773-1790 als Pastor in Bevern tätig, wie der Großvater.

6.) Anton Wilhelm, geb. 12.7. 1712 in Bevern,verst.15.9.1725 in Oerel

7.) Eleonora-Scharlotte-Dorothea, geb.23.10.1714 in Bevern, verst. 07.06.1720 in Oere1

8.) Augusta Friderica, geb.12.10.1716 in Bevern, heiratet um 2.12.1756 Martin Joachim Blumenberg, geb. in Lüneburg

9.) Johann-Joachim geb.20.10.1718 in Bevern, verst.

10.) Arend-Friederich-Carell, geb. 3.1.1721 in Oerel, verst.

11.) **BEATE-REBECA** geb. 6.2.1724 in Oerel, - verst 1786 in Hamm.

Beate-Rebeca heiratet am 25.11.1744 in Hamm den Witwer und Ehemann JOHANN-HINRICH HELWEG, geb. 23.11.1704 in Daverden, er war der Mann ihrer 1744 verstorbt. Schwester JULIANA BEATE SOPHIA, geb.28.3.1708 in Bevern; geb, Hurtzig, verwitwete Carelson, verheiratete Helweg.

Bilag 7: Hypoteser og notater

7.1 Anna Fischer – halshugget for hexeri

Anna Fischer født c. 1570-75?, død 1632, datter af Hans Fischer. Anna Fischer blev gift 6.10.1594 med Johs. Berndes, der var født i Flensborg, og som var præst i Broager 1554-96 og tillige provst for Sundeved, Als og Ærø 1582-96.

Efter Johs. Berndes død 6.4.1596 giftede Anna Fischer sig med hans efterfølger i embedet Peter Fabricius d.3.10.1596. Peter Fabricius blev ordineret i Løgumkloster 25. maj 1595 og i 1596 efterfulgte han Johs. Berndes som præst i Broager. Her var han præst indtil 1632, da han blev afsat. Han var provst for Sundeved og Als mm. 1598-1631. Han døde ifølge Arends i Braderup 89 år gammel, men ifølge en anden kilde blev han begravet i Sattrup. Da hans ene datter var gift med præsten i Sattrup, Nic. Brun, er dette ikke usandsynligt.

Anna Fischer, Peter Fabricius' kone, blev i følge oplysninger fra forskellige kilder halshugget for hekseri i 1632. (Wiberg, Arends. *Schriften d. Vereins für Schl. Holst. Kirchengeshichte* 2. Reihe IV Bind, 1906-9 P. Thomsen Bilag)

I ægteskabet var der 3 børn:

1. Anna Fabricius, f.c. 1599 begr. 15.10.1646. Gift med sognepræst i Dybbøl Jens (Johs.) Lund, f.1572 i Dybbøl, død 28.5.1640 i Dybbøl.
2. Christian Fabricius f. 2.6.1601 i Broager, død 19.11.1666 i København. Dr.med. fra Caen 1631, Dr.jur. Orleans, immatrikuleret Københavns universitet 7.10.1641, dr.med. og practicus Hafn. Gift med 1. Else Rhode død 1650, 2. Magdalene Motzfeld, enke efter Ole Worm.
3. Marika Fabricius f. 2.6.1607 i Broager. Gift med Niels Brun, f. 1594, sognepræst i Sattrup 1616-66.

Oplysninger om Peter Fabricius og Anna Fischer findes i en krønike *Deliciae Vespertinae*, skrevet af Peter Brun sen.(1522-72), Peter Brun jr.(1567-1616) og Nico.(Niels) Brun (1616-66), ovn. præst i Sattrup, Peter Fabricius svigersøn. I uddrag: 1596 ... Dom Peter Fabricius af Tønder, som døde 1655 og blev udnævnt til provst 1598, efterfulgte Com. Jo Berndes til Michaelisfesten 1596.

Note. Peter Fabricius af Tønder, ordineret præst i Løgumkloster 1595 den 25. maj ... i *Krafti Hus* (K.H. p.403) kaldet (til Broager) ved Michaelis fest 1596. A principe Johanne post obitum concionatoris aulici atque præpositi M. Nicolai Gerhard (som an. 1598 d 2. april rejste til den prægtige samling af himlens hellige) valgt til provst i Als, Sønderborg, Armenhoff, Sundeved og Angel den 15. november 1598.

Den samme blev afsat med skam 1631 af fyrsten grundet 'allerhand unrechtmäsige' gerninger. Af forskellige grunde efter discriminerende sager døde han i Brarup 89 år, 10 måneder og 1 dag. Det siges at det ikke var i Brarup men i Sattrup han døde eller blev begravet. (På Peter Fabricius vegne skrev diakon Laurentius Andræ til Fyrsten, hvori han bønfuldt om det måtte blive provst Fabricius tilladt at tale ved sin afdøde hustrus begravelse, hvor han ønskede at vise hende denne hæder ved døden. Fyrst Philip svarede 16. november bl.a. at hvad angik ligprædikenen, så skulle diakonen selv og ikke provsten ...

Fra samme kilde stammer oplysningen om at Provstens hustru for 'beschuldigten Hexerey halber ist enthauptet worden'.

7.2 Hypotese om Ægidius Nielsen Brøns' afstamning

Ægidius Nielsen Brøns * Ribe c. 1635 d. Daler 1.7.1675
Sognepræst i Daler 1660-1675. ∞ 1660 Ingeborg Claudius
d.1660; 2.g. Anne Peder Jensen

Om Ægidius' forfædre er intet direkte dokumenteret. Teorien om, at Ægidius var søn af Niels Villadsen Brøns (som var søn af rektoren i Viborg, Villads Nielsen Brøns), hviler på en hypotese. Det skyldes, at man om denne Niels Villadsen Brøns kun ved:

- at han er født ca 1605,
- at han havde en bror, Peter Villadsen, der var biskop i Viborg (*1610),
- at han blev indskrevet ved Københavns Universitet i november 1626, men intet om hans studier;
- at Niels Villadsen Brøns efter datidens navneskik må have været den ældste søn;
- at man ikke i datiden kendte hans senere opholdssted og virke eller ægteskab – men han kan meget vel have nedsat sig på Ribeeegnen (Brøns slægten; hans fars venskab med Ribebispen).

Om hans formodede søn Ægidius Nielsen Brøns ved vi:

- at hans far ifølge datidens navneskik skal hedde Niels Brøns
- at han er fra Ribe ifølge Wiberg og Københavns Universitets matrikel,
- at Ægidius (født c.1635?) godt kan have en far født c.1605,
- at Ægidius gifter sig ind i en lokal præsteslægt og overtager svigerfaderens embede,
- at Ægidius gifter sig 2. gang med en kendt birkedommers datter

7.3 Ingeborg Lund – en hypotese

Udgangspunktet er Anna, Peder Jensen og Ingeborg Lunds datter, som blev gift med Pastor Ægidius Nielsen Brøns i Daler (Arends).

1. Vi gætter på, at **Anna** må være gift ca. 1661, da Brøns' første kone døde i 1660 (Arends); Anna kan således godt være født ca. 1640. Hun er måske opkaldt efter sin mormor. (pkt 4).
2. Hvis Anna er født omkring 1640, så kan hendes mor Ingeborg Lund godt være født omkring 1620 eller lidt før.
3. Så skal Ingeborg søges i en søskendeflok Lund på dette tidspunkt. Fornavnet tyder på en præstefamilie.
4. Af præstefamilier findes en kendt og udbredt familie LUND, der kunne passe ind i billedet. Jens (Johs.) Lund (1572-1640) var sognepræst i Dybbøl. Hans kone hed Anna Fabricius (død 1649). De havde ifølge Arends to præstesønner, Philip (c.1617-1651) og Adolph (c.1618-1682) og to døtre, Marine og Dorothea Sophie, begge gift med præster (Arends). Desværre mangler kirkebogen for Dybbøl fra tiden.
5. Arends angiver ikke børn eller svigerbørn, der ikke er præster e.l. Men det er sandsynligt at der var flere børn i ægteskabet.
6. **Ingeborg Lund** bliver gift (passende for en præstedatter) med birkefoged i Møgeltønder, Peder Jensen, der fæstede en stor gård, Brinkgaarden, under Møgeltønderhus (senere Schackenborg). De får datter **Anna**, der må være født c. 1640 og bliver gift med Pastor Ægidius Nielsen Brøns i Daler i 1661. Ægidius og Anna får datteren Anke.
7. Vi finder **Anke** i kirkebogen for Felsted da hun 8.8.1687 bliver gift med sognedegnen i Felsted, Peder Pedersen: (*Peder Pedersen, sognedegn her af Stedet Anke salig Hr. Ægidius Nicol Brøns Past Daler).
8. Jeg søgte så en forbindelse mellem præstedatteren Anke Brøns fra Daler og hendes ægteskab i Felsted. Ankes far,

Ægidius døde 1.7.1675 og hendes mor måtte som enke finde et nyt hjem til sig og sin datter. Efterfølgeren som præst i Daler var allerede gift og derfor kunne han ikke gifte sig med enken, som skik var på den tid.

9. Hvis Ingeborg Lund var datter af pastor Jens Lund i Dybbøl (pkt. 4), så har hun haft en bror, der hed Adolph, som var kapellan i Felsted i 1656 og sognepræst 1660-82. Adolphs første kone døde i 1660 (Arends) og han blev gift igen - ingen dato.
10. Det er ikke utænkeligt at Ingeborg har taget affære og kan have arrangeret, at hendes datter Anna, som 35 årig enke og hendes 13-14 årige datter Anke skulle flytte til Felsted hos hendes bror Adolph, som var Annas morbror.
11. Anke Brøns blev gift og begravet i Felsted (27.8.1726 66 år gammel). Kirkebogen for Felsted viser ikke Annas død.

Anke og Peder Pedersens datter, Marine Peters, født 1690 i Felsted, blev gift 1724 med herredsfogeden i Nordborg, Carl Gustav Pfalz, i Felsted kirke og vielsen blev også indført i Nordborg KB. Dette noget usædvanlige bekræfter måske at Marine følte sig knyttet til Felsted.

På spindesiden fører denne linie:

- Anna Fisher (471)
 - Anna Fabricius (255)
 - Ingeborg Lund (127)
 - Anna Peter Jensens datter (63)
 - Anke Brøns (31)
 - Marine Peters (15)
 - Dorothea Christina Pfalzen (7)
 - Johanne Margaretha Munch (3)
- lige ned til Hans Zacharias Helweg (1)

7.4 Jørgen Jensen Sadolin

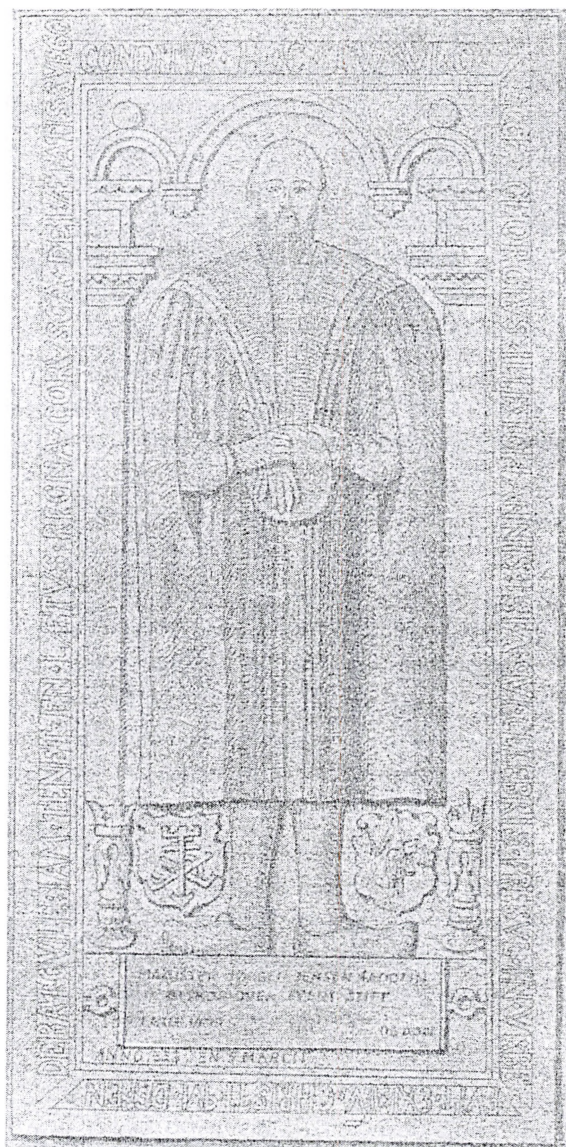
Dansk Biografisk Håndlexicon:

Sadolin, Jørgen Jensen (ca 1499-19.12.1559), Biskop. F, i Viborg. Forældre: Vicarius ved Domkirken Jens Christensen og Marine Nielsdatter. Fik 1526 af Frederik I Tilladelse til at holde Skole (antagelig for vordende Præster) i Viborg, blev 1529 ordineret af Hans Tausen som

Præst ved Sortebrødrekirken sst. 1530 var han til Stede paa Herredagen i Kbh. og udgav ved sin Hjemkomst til Viborg en Beretning om Forhandlingerne med skarpe Angreb paa de katolske Gejstlige. 1532 blev han Medhjælper hos Biskop Knud Gyldenstjerne i Odense, og da denne kort efter forlod Stiftet, fik S. frie Hænder til at virke for Reformationen og forelagde straks paa Landemødet 1532 Præsterne en Oversættelse af Luthers Katekismus tilligemed en Anvisning paa, hvorledes de skulde indprente den i Ungdommen. Dette vakte saa stor Harme imod ham, at han maatte søge Tilflugt hos Jens Andersen Beldenak (s.d.) paa Kærstrup paa Taasinge. Efter Gyldenstjernes Hjemkomst blev der anstillet en Religionsdisputats, hvori S. sejrede, og han kunde da fortsætte sin reformatoriske Virksomhed, bl.a. ved 1533 at udgive en Oversættelse af Augsburgerbekendelsen. I 1536 var han Prædikant ved Frue Kirke i Kbh., og 1537 blev han Superintendent over Fyns Stift. I denne Stilling søgte han med Held at bringe Orden i de nye Kirkeforhold, idet han overfor Levningerne af det gamle optraadte med besindigt Maadehold, saaledes at han endog af et Par Præster i Odense blev beskyldt for Papisme. D. i Odense.

Gift 1) ca. 1527 Marine Ibsdatter Hegelund 2) 1542 Elsebe Lauridsdatter, d. 1588.

Litt.: Slægt hos Lenguick, i F. Th. Møller, 'Stamt. over de til Brødrene Petersens Jomfrukloster adkomstberettigede Familier' 1854 og J. Th. Sadolin: 'Slægten S. gennem 350 år' 1924.

**Hans Zacharias Helwegs 5x Tipoldefar, Jørgen Jensen Viburgius Sadolin
Ligsten i Skt. Knuds Kirke i Odense**

Sadolin, Jørgen Jensen, Biskop over Fyens Stift, ca. 1499-1559. Kopperstik. Afbildning af hans Ligsten i Graabrødre Kirke i Odense (nu i Sct_ Knuds Kirke). Hel Figur. Staaende under en Portal. En face til højre. Baret, Fuldskæg. Kappe. I højre Haand en Bog, i den venstre en Hanske. Forneden: Her Liger Begrafven En Erlig Oc Lerder Mand Mester Iørgen Iensøn Fordvm Svperintendent I Fyens Stigt Som Døde Den 19 Dag Decemb. 1559 Med Begge Sine Høstrver Marine Oc Elsebe Och Døde 1588 Ten 5 Marci. Langs Stenens Kant: Conditvr - Hoc - Tvmvlo - Ecce - Geargivs - Ille - Iohannis - Ista - Qvi - Celebris - Præsvl - In - Vrbe - Fvit - Eximivm - Christi - Qvi - Defendebat - Ovile - Iam - Tenet - In - Lætvs - Regna - Corvsca - Dei. 10 x 7,5. Jacob Bircherod. Monumenta Othiniensia. – Danske Magazin V. 193. 1751

7.5 Dorothea Christina Pfaltz(en)

Dbt 19.5.1726 i Nordborg

Begr. 3.2.1751 Flensborg

Bryllup 16.8.1748 Nordborg Als med Stadskirurg i Flensborg

Hannibal Nielsen

Kilder Stamtavler, kirkebøger, Wiberg præstehistorie, EBs undersøgelser i Flensborg og på Als.

Nordborg Kb. Dom Cantate 1726 døbt hr. Secretary Pfaltzis Datter om efter middagen i hans hus, som hertuginde holt over Daaben, kaldet Dorothea Christina. (Hertuginde af Nordborg-Plön var født Dorothea Christina von Aichelberg (1674-1762) har således givet sin guddatter sit navn.)

Nordborg Kb. 1728 Dom VI p Trinitatis

desponsation Tirsdagen eftten den 23 juni Segnier Hannibal Monck amts chirurgus udi Flensburg og mademoiselle Dorothea Christina Pfalzen af Norborg.

Flensborg Marien Kb. 1751 Feb 3 ist Hannibal Münch Barbierer seine Frau beerdiget von die Schule und Glocken emfangen.

Hun nævnes også som afdød ved indførslen om Hannibal Munchs død i Flensborg 30.11.1782

I den første Helwegs Stamtavle HJMøllers står der at hans kone var fra Als - hvilket jo også var rigtigt - men hendes navn angaves som Fyersen eller Fersen. Det var godt at finde hendes rigtige navn ved et tilfælde i Danske Samlinger V og VI i Afskriften over Nordborg Kb.

Sterberegister der Kirchengemeinde St. Marien in Flensburg.
Taufregister der Kirchengemeinde St. Marien in Flensburg
1749 Seite 327 Juli d. 30te

Hat Hanibal Münch Amts Chirurgus eine Tochter /Johanna
Margaretha/ taufen lassen; dabei waren Govatteren die Frau
Stades Vogtin Holsten Jungfer Anna Buchholtz und Mons.
Nicolaus von Westen.

Taufregister der Kirchengemeinde St Marien in Flensburg
Anno 1751 Seite 358 Nr. 1 Jan.d. 14te

Hat Hr Hannibal Munch einen Sohn taufen lassen / Carl Gusta/
dabei waren Gevateren Hr Thomas Balthasar Ambrosius,
Madame Anna Prehns und Monsieur Carl Gusta Eilitz,
Buchbinder Gesell

Sterberegister aus dem Kirchengemeinde St Marien in Flensburg
1751 Seite 89 Januarii 27.

ist Hannibal Munch sein Kind beerdiget worden. Von den
Glocken und Schule empfangen.

Febru. 3. ist Hannibal Münch Barbierer seine Frau beerdiget von
die Schule und Glocken empfangen.

Sterberegister der Kirchengemeinde St Marien in Flensburg
Advent 1782 Nr. 4 30 Nov. - 5 Dec. Dødsdato 30 Nov. Begr. 5
Dec.

Hannibal Nielsen Münch Burger u Chirurgus hieselbst des weil.
in der Dänische Pastoris zu Jorløse Hr Lorenz Nielsen Munchs u.
weil. fr. Johanna Margaretha geb Lausen (sic!) ehel. Sohn.
Ist xu 2ten Malen verheiratet: 1 mal mit weil: Dorothea Christina
geb. Faltzen. 2. mal mit Anna Margaretha geb: Botha alt 74 Jahr
31 Wochen.

Hinterläst Aus erster Ehe eine Tochter Johanna Margaretha
verheiratet Hellweg. aus 2ten Ehe 3 Kinder: 1. Hans Both 2.
Dorothea Christina verheiratet Bierswirth 3. Lorenz Nielsen.

Da Hannibal Nielsen Munch døde den 30. november 1782 var han 74 år og 31 uger gammel i følge KB. Dette giver hans fødselsdato som april 1708.

Hans Forældre var: Pastor Lorenz Nielsen Munch i Jorløse og Johanna Margaretha Laursen (Lauridsen -Leegaard=Rasmusd.)
Hans første kone var Dorothea Christina Faltzen og hans anden kone Anna Margaretha Both.

En datter af første ægteskab: Johanna Margaretha g. Helweg, en søn der døde kort efter fødselen i 1751 (også moderen døde) og 3 børn af andet ægteskab.

Bilag 8: Kilder og forkortede kildeangivelser

De almindeligst anvendte kilder er forkortet som angivet. Ved nogle af kilderne findes henvisning til yderligere kildemateriale.

PHI	Personalhistorisk Institut: Slægten Helwegs ældste Generationer. For det Helwegske Familielegat 1958
KB	Kirkebøger, danske og tyske.
Wi	Wiberg. Almindelig dansk Præstehistorie. Personalhistoriske, statistiske og genealogiske bidrag til en almindelig dansk præstehistorie. S.V.Wiberg. 3 bd. Odense 1867,1870, 1871.
Ar	Arends: Gejsteligheden i Slesvig og Holsten. Otto Arends 3 Bd. Kbh. 1932. (Gejsteligheden i Slesvig og Holsten fra Reformationen til 1864).
100 slægter	100 danske Præsteslægter.
MH	Mimi Helweg: Slægten Helweg i Danmark. Frederiksberg Bogtrykkeri 1934.
HJM	H.J. Møller: Stamtavle over Familien Helweg ved H.J. Møller. Odense 1885. Udgivet den 5te April 1885, Hundredårsdagen efter Dr.Med.H.Z.Helwegs Fødsel. . Slægten Helweg i Danmark af H.J.Møller. Trykt som MS. Odense 1889.
DBL	Dansk Biografisk Leksikon 1932. Med kildehenvisninger.
Dan Adel	Danmarks Adelsårbog 1915 (Sadolin).
Trap	Trap Danmark.

Diverse samlinger

FynS.	Fynske Samlinger for Historie og Topografi (Rørdam).
KHS	Kirkehistorisk Samling (3r.IV)
JHT	Samling til jysk historie og topografi (1.rk VI p.233ff).
SJÅ	Sønderjyske Årbøger (1942 p.67) (P. Iversen: Herremand og Bonde i Vestslesvig)
V.f.K.	Schriften des Vereins für Schl-Holst. Kirchengeschichte, e.g.2r.IV 1906-09.

Rigsarkivet

TKIA 1748	Danske Kancelli Fynske Reg. 31/1672, 99/1671.(Pfalz)
Enkekassen	Dåbsattester for HZH og hans kone AEW.
Priv Ark.	HZH
Priv.Ark.	Leegaard
Wad	Wads Sedler.
Univ. Mat.	Københavns universitets matrikel.

Ellen Branth Privatarkiv

HZH	1. HZH og AEW breve. 2. HZH Sygdom. 3. Ligtaler. 4. Familieberetninger.
GH	Gregers Hvidkjær, LAF, slægtsundersøgelser for EB.
GS	Grove-Stephensen, slægtsundersøgelser for EB i Sønderjylland.
Munck	EB undersøgelser: Flensborg (Munch), Nordborg (Pfaltz), Husum (Helweg) m.fl.
Wendt	EB undersøgelser i Mecklenburg og Husum (Wendt).
Oerel	Oerel pastorats undersøgelse (Hurtzig) for EB.
Notater	Diverse notater om enkeltpersoner.

Forkortede kildeangivelser for enkeltpersoner.**II. Generation.**

2/3. PHI – KB - DBL- MH – Nekrolog HZH.

III. Generation.

4/5. PHI – KB – MH – Oerel.

6/7. KB – Wi – Munck.

IV. Generation.

8/9. KB – PHI

10/11. KB – PHI

12. KB. Wi – RA: Håndskriftsaml. – RA Aage Dahl: (RA XIV N3)

13. KB – Wi - Assens Skifteret 1707 – Wads Sedler – Trap Danmark.

14. KB (Nordborg, Felsted), RA TKIA Patenten – RA Nordborg Amt A 15 PK 169.

15. KB

V. Generation.

16. PHI

18. PHI

20. Oerel.

24/25. Wi – GH – Dan. Adel

26. KB – RA Fynske Reg. 31/1672, 99/1672, Assens Skifteret 1728 (Fol 197-292), Trap.

27. KB – Wi? – RA Håndskriftsaml XV – Trap Skierbæk. Hirsch Danske Officerer.

30. KB (Felsted).

31. KB (Felsted). (Slægten Brøns' oplysninger)

VI. Generation.

32. PHI – KB (Daverden)
 40. Oerel.
 48. Wi – Kbh. Diplomatorium Bd.III 236-42. 1643.
 50/51. KB (Horbelev) – Dan.Adel. – Ligsten Horbelev K.
 54. DBL (Sønnen GenLt. Leegaard) – usikre slægtstavler.
 62/63. KB – Ar – Wi – GS – Div. Brøns kilder.

VII. Generation.

64. PHI (Skattemandtal)
 100/101. Wi – KB – Dan.Adel – Ligsten / adelsvåben Aastrup K.
 102/103. Wi – Dan.Adel
 104. KHS (3.r, IV 481-3)
 126/127. KB (Møgeltønder) - SJÅ 1942 (P.Kr.Iversen: Herremand og Bonde ...) – GS undersøgelse.
 KB (Møgeltønder) – Wi – Ar – GS (samt hypotese).

VIII. Generation.

128. PHI (Skattemandtal)
 206/207. KB – Wi – DBL (mange kildehenvisninger) – Dan Adel. Wi – DBL – Dan Adel
 *208/209. DBL (mange kildehenvisninger) – GS - + hypotese.
 *254/255. KB – Ar – V.f.K.2r. IV 438 (Stamtavle)

IX. Generation.

256. PHI (Skattemandtal).
 400/401. KB – Wi – DBL (mange kildehenvisninger) – Fyn S. – Da.Biog.Håndleksikon (billede). Westergaard: Danske Portrætter.
 402. Wi.- Dan Adel
 *416 DBL (med kildehenvisninger) – KHS – GS.
 *418/19 Wi – DBL (mange kildehenvisninger)
 *468 Wi – Ar – V.f K. 2r.IV. 438 (Stamtavle)

*470/471 Wi – V.f.K.2r. IV 438 (Stamtavle) – Ar (+ kilder).
EB notat i bilag)

X. Generation.

800/801. DBL – Wi – Dan Adel – 100 danske Præsteslægter.

802. DBL (under JJSadolin).

*836/837. DBL (mange kildehenvisninger).

*838/839. DBL (under Thøgersen).

*940. Wi (under Fabricius)

*942. Wi (under Fabricius).

XI. Generation.

1600. DBL – Wi – Dan Adel – 100 danske præsteslægter –
FynSaml. 1857 bd IV Rørdam: Sadolin.

De to portrætter på forsiden forestiller Hans Zacharias Helweg og hans hustru Anna Elsabe Wendt.

Denne ANETAVLE for Hans Zacharias Helweg er samlet gennem en årrække udfra kilder og familie arkiver og oplysninger, som jeg har kunnet finde og samle.

I modsætning til STAMTAVLEN over HZHs efterkommere, som Mimi Helweg på forbilledlig vis udgav i 1934, er formålet med denne anetavle for HZH at afdække denne spændende mands afstamning så langt tilbage og så bredt det har været muligt, også for at tilføje viden om hans danske rødder til de allerede kendte tyske forfædre og i visse tilfælde at korrigere disse.

Takket være en undersøgelse foretaget i 1957 for Det Helwegske Familielegat af Personalhistorisk Institut har det været muligt at følge Helweg slægten tilbage til en gammel bondeslægt i egnen sydøst for Bremen fra 1490.

Denne Helwegske slægtslinie nede mellem Elben og Weser kan følges mand af mand udfra skattemandtal. Da der ikke fandtes kirkebøger før sidste del af 1600 tallet, mangler der oplysninger om fødsel og død, om slægtsforbindelser og, ikke mindst, om ægtefæller. Men efter skatteoplysningerne at dømme, levede familien på samme gård i alle årene.

Men kvinderne mangler, og da kvinder dog er medansvarlige for slægtens videreførelse, synes det ret væsentligt at forske i den manglende spindeside i HZHs afstamning efter 1700. Det skyldes indførslen af kirkebøger, at de te lukkede land blev åbnet – med forbehold for ildsvåde, svenskernes hærgen og præsters mangelfuldhed.

For mig har denne selvskabte opgave været *con amore*: en amatør slægtsforskers mangeårige indlevelse i nogle forfædres liv og færden.

Ellen
Tipoldet